פרשת **וישלח** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתקע"ה שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלובש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן טובים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו בטל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרהר: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכונן לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

והנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת טעם המאכלים, וכך היה אומר: טעמה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה לטעמה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מיסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (סוטה דף מא:) את מאמה"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממזימותיו של עשו.

וחם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שתיירא הימנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש יאמר ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות להכפה - דורש טוב ..... ו
שברי רפתן ..... ז
פינת יקרת ..... ח
חוקים להורותם ..... ט
פשיב כהלכה ..... י
הלכה ברורה ..... יא
היכולת רבא ..... יב
פשולחן מלכים ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

פאר די נדבה
מיט'ן סכום פון

$500

באר״יכט אייער שטוב
מיט דעם נייעם באנד פון

ספר משולחן מלכים

חלק י״א
שנת תשע״ח

אוצר בלום ביקורי נימוסין ושיחות קודש
מיט גדולי ישראל, אדמורי״ם מפורסמים,
עיני העדה וראשי ישיבות מכל קצוי תבל
בכל מקצועות התורה ועניינים העומדים על
הפרק להעמיד הדת על תילה

בהיכלא דמלכא קדישא פון

כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א

פרד״ס התורה • פלפולא דאורייתא
בירורי סוגיות • פסקי הלכה תיקוני הדת
סיפורי צדיקים • מנהגי קודש • יסודות בחסידות
ענינים העומדים על הפרק • מלחמות ה׳ בעמלק
חיזוק ליראי ה׳ • לגדור גדר ולעמוד בפרץ

קח״ו ברכה אל תוך בתיכם
מקח״ן של צדיקים

מהדורת מנחם זאב הירש

מרא דארעא קדישא, הגר״מ שטערנבוך שליט״א // אגלי דבש, קרית יואל // אלכסנדר // בוקאווסק // נאדליץ // דינוב // הגר״א לאנדא, דומ״ץ לאנדאן // הגר״א צינמאן, בני תורה פלעטבוש // הגר״ב טויבער, אור תורה // הגר״ד הלברשטאם, טשאקאווא // הגר״י כ״ץ, מאגרוב // הגר״מ קרעמער, ברסלב // הגרי״י מענדעלזאהן, קומעניות ירושלים // וויזניץ ארה״ק // וויזניץ ווילאמסבורג // וויזניץ מאנסי // זידיטשוב חרדים // טאהש // טשערנאוויץ // לעלוב בית שמש // נייטרא מאנסי // ניקלשבורג // סאטמאר מאנשעסטער // סיגעט // סיעתא דשמיא // סערדאהעלי // פינסק קארלין // קראסנא // קרעטשניף סיגעט // תולדות יהודה סטרעטין // ניחום אדמור״י וויזניץ מאנסי // ניחום תולדות אהרן וומסב״ב // ברית מילה // שמחת תגלחת // וואך נאכט // קישור החיתון // כולל חיבת ירושלים // "שבת מצדיקי הרבים" (מלמדי מוסדות סאטמאר)

ב״א בסל״ו

בהתאסף כל קהלא קדישא
"סאַטמאַר" ביום הצלת רבינו
הק׳ והטהור זיע״א

בְּנְעָרִינוּ וּבְזְקֵנֵינוּ נֶלֶךְ כִּי חַג ה׳ לָנוּ

מוצש״ק וישב

WATERFRONT SQUARE
492 KENT AVENUE

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השס"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.** יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השס"ה מצוות לא תעשה, **זה שייך רק אם כשהיצר מסיתו לדבר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה**, יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצה"ר, ועי"ז יכול היה לקיים גם את כל השס"ה מצות לא– תעשה. וז"ש: **"עם לבן גרתי"** בזה שגרתי אצל לבן, עי"ז **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצות לא–תעשה.

אור יצחק (ראדוויל)

"ויצר לו" על שנכנס בלבו יראה מעשו

וירא יעקב מאוד ויצר לו. כשאדם עומד חזק באמונתו אז ה' עמו, ומורא לא יעלה עליו, וכפי שאמר דוד המע"ה בתהלים (קיח): **"ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם"**, כלומר, 'ה' לי' עימי, וסימן לכך, כי **'לא אירא'** שאינני מתייירא משום נברא בעולם, ואם כן **'מה יעשה לי אדם'** כי הרי ה' עימי. והוא מה שפי' האלשיך הק **"וירא יעקב מאוד"** שבא לו יראה מעשו, ולכן **"ויצר לו"**, כי יראה זו היא סימן שאין ה' עמו בצרתה לו ח"ו.

אמרות טהורות (להה"ק בעל "נועם מגדים" ז"ל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצה"ר

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה.) ג' עצות להלחם עם יצר הרע; **יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה.** והנה, ידוע דעשיו הוא היצה"ר מסטרא דסאבא (ראה זוה"ק ח"א קלו), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: **"כה אמר עבדך יעקב"**, 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; **"עם לבן גרתי"** רומז על העצה של 'יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלובש אז בלבנים, **"ותרי"ג מצוות שמרתי"** הוא העצה של יעסוק בתורה.

עטרת ישועה, דזיקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממידת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במד"ר: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנם בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורך' מחמת ההכרה, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: **"הצילני מיד אחי מיד עשו"** ממדת שוא **"כי ירא אנכ"י"** על מה שאמרתי **'אנכ"י עשו בכורך'** ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, ועי"ז **'פן יבוא והכני אם על בנים"** ח"ו.

דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאו"פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' **מה שאמר אא"ז הרח"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, **"כי זה העצבות היא עצת היצר, להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר".** משל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברח, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויבזזו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרויח, וכך מתמלא החיוך בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חטאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמשך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמז כאן הכתוב: **"אם יבוא עשו"** היצר הרע **"אל המחנה האחת והכהו"** שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה 'המחנה **הנשאר לפליטה'** להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לדחותו לזמן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [שימותין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] **כי זה מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר.** אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: **"לא אשלחך כי אם ברכתני".**

הרח"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמתן ידים בכוחות אלהיים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

התורה היא פתח השער ליראת שמים

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. הנה מצינו בגמרא (יומא עב:) "מכריז ר' ינאי, חבל על דלית ליה דרתא (שאין לו חצר) **ותרעא לדרתא עביד** (ועושה שער לחצר) ופירש שם רש"י ז"ל: **"שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים, לכך צריך שתקדים לו יראת שמים".** וידוע שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה קודם שהלך לחרן (מגילה יז.) **והנה, כל השנים הללו לא הרגיש עדיין יראה כמו זו שהרגיש עכשיו כאן בהר המוריה, מקום המקדש,** ולכן אמר: ממה שאני רואה 'מה **נורא המקום הזה',** יודע אני ואומר 'אין זה כי אם בית **אלקים',** זה היראה עיקר ביתי ודירתי, כמו (ישעי' נג, ז) "ביתי בית תפלה", 'וזה', פירוש תלמודי שיש בידי מבית שם ועבר, 'הוא שער השמים' לבד, שאינה אלא תרעא לדרתא.

בעל שם טוב הקדמ

ע"י לימוד תורה לאחרים ישלים ויזכה לנפשו

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. נראה לפרש בדרך מוסר על פי מה ששמעתי ביאור על מאמר המשנה: "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמו מה אני ואם לא עכשיו אימתי", שבאמת אף אם יחיה האדם אלף שנים אי אפשר לו לגמור מלאכתו בעבודת ה' ובתורתו שהוא לאין סוף ותכלית. **אמנם אדם המלמד לבניו ותלמידיו תורה ומעש"ט ומורה להם את הדרך אשר ילכו בה, אזי אף אחר מותו כל מה שהם ישכילו בעבודת ה' יזקפו גם לזכותו.** וזהו שאמר התנא: **"אם אין אני לי"** אם אין אני עובד את ה' רק לעצמי, אלא אני גם מלמד לאחרים, אז **"מי לי"** כל 'מי' מתלמידי שיעשה איזה מצוה, שייך גם **'לי'.** ומפרש ואומר: **"וכשאני לעצמי"** אם אהיה עובד ה' רק לעצמי, בלי להורות לאחרים, **"מה אני" כמה אני כבר יכול להספיק, אף אם אחיה אלף שנים לא אגמור את המלאכה, "ואם לא עכשיו"** כשאני חי, **"אימתי"** הרי "לא המתים יהללו י–ה". אבל הלומד וגם מלמד לאחרים, והם ילמדו את בניהם ובני בניהם, אזי יתוספו לו תמיד מצוות ומעש"ט עד עולם. וזהו שאמר יעקב: **"הן עוד היום גדול"** אפילו אם יהיה היום גדול מאד **"לא עת האסף המקנה"** לא יספיק העת לאסוף ולקנות חכמה ומעשים טובים, באשר שאין להם סוף, רק העצה היא: **"השקו הצאן"** להשקות את הצאן קדשים בני ישראל חכמה ובינה, **"ולכו רעו"** להורות להם את הדרך אשר ילכו בה, **וממילא כל המצוות ומעש"ט שיעשו הם, יהיו שייכים גם לנו.**

מבשר צדק

תפילה

כח האמונה ברוממות קדושת תיבות התפילה

ויפגע במקום, תורתינו הקדושה באה ללמד לנו דרכי ה' לעבודתו ית"ש שהעיקר העבודה היא בתורה ותפלה להללו ולשבחו, וזאת צריך לידע שחלילה וחלילה לחשוב שהם פשוטי דברים ח"ו, **כי צריך לחשוב בעת עמדו בתפלה שבכל תיבה ואות ואף בנקודה קטנה תלויה אלפי אלפים עולמות אשר יש להם קיום וחיות מקדושת האותיות** וכו', ועי"כ [האמונה במחשבה בקדושת אותיות התפילה] **מדבק עצמו ברוחניות האותיות ומעורר מוחות עליונים** וכו'. **ועי"כ האותיות עצמן משתוקקים ומתעוררים עצמם למשוך ההארה הרוחניות** וכו'. וזה מרמז בפסוק ובפי' רש"י ז"ל **'ויקח מאבני המקום',** הם אותיות התפלה כידוע שאותיות מכונים בשם אבנים כמבואר בס' יצירה, **'המקום'** ר"ל שהם מקום של העולמות וכו', ומיד עשה הקב"ה אבן אחת היינו שמייחד כולם ע"י תפלת הצדיק וכו'.

מאור ושמש

תפילה הוא שער השמים להשיג אלקות ויראת שמים

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' ויקץ יעקב משנתו וגו', איתא במדרש ויקץ יעקב ממשנתו והוא תמוה, ונ"ל דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות לעבודתו ית"ש להשיג אלקותו ית"ש הוא ע"י התורה והתפלה ולא יוכל להיות אחד בלי שני כי לא ע"ה חסיד וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו, **כי בודאי ע"י עסק התורה לשמה יכול לבוא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה,** אמנם אעפי"כ **לא יוכל לבוא לעיקר היראה והאהבה והשתוקקות לעבודתו ית"ש ולהשיג אלקותו רק ע"י התפלה במס"נ ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.**

והנה ידוע מאמר חז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה, וזה פי' המדרש הנ"ל **ויקץ 'ממשנתו'** ר"ל מתורתו שנתעורר ע"י התפלה הזאת, **'ויאמר אכן יש ה' במקום הזה'** ר"ל **דע"י התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה ע"י התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי'** סוד זה, **'אין זה כי אם בית אלקים'** ר"ל **כי ע"י התפלה בהתעוררות והתלהבות יוכל האדם לבוא ליראת הרוממות** אשר נקרא בלשון חז"ל בית וכו', **כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות יראת שמים אוצר הטוב.**

מאור ושמש

בסייעתא דשמיא

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בחדרת קודש ובקול ורנן, נשגר בזה בשם אלפי אנ"ש
חברי קהלתינו הק', ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, אל
מול פני אבינו רועינו, עטרת תפארת ראשינו

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במקהלות ברכו אלקים על כל ברכה ושירה, זקנים עם נערים כל העדה המאושרה, כטוב לב המלך, צדיק כתמר יפרח, בעת משוש כלולת פרי קדם הילולים, ישמח צדיק בפרי מעלליו בנעימים

לרגל שמחת נשואי נכדו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן המופלג בתורה ויר"ש פרע"ח
הרב **דוד דוב** שליט"א
בן הגה"צ ר' **שמעון זאב מייזליש** שליט"א
חדב"נ - ורב דביהמ"ד ישמח משה - שכונת ברך משה
בן **כ"ק גאב"ד סיגעט זצ"ל**

עב"ג הכלה המהוללה בתש"ק תחי'
בת הגה"צ **יואל הלברשטאם** שליט"א
רב דביהמ"ד בית שמואל - שכונת דברי חיים
בן הגה"צ **אבד"ק ששאקאווע** זצ"ל
וחתן הגה"צ **גאב"ד קהלתינו ב"פ** שליט"א

ויה"ר שהשמחה זו ישפע שפע רב לכל קהל עדותינו ולכל בית ישראל,
עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

המברכים בקידה מול פני הקודש

הנהלת הקהלה

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק וזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. ויי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אריי לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן הבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

☆

ויחץ את העם אשר אתו. יש לרמז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליהן לשקליו, ופי' המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאילו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחץ את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ויטב לב)

☆

עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי', שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכון ויהיו לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי א"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, יי"ל לפימ"ש בתפלי"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו ואי"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי וגו'. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתיירא יעקב אבינו כיון שהשי"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו בירך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל ממונו לזה נתיירא, לכן שלח לו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי', ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל 'ואחר עד עתה' כדי ש'יהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה', לזה 'ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך'. (ואף שמפורש בזה"ק ענינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו זאת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפי הרב הצדיק מאוהעל זלל"ה** (עיין ביש"מ בפרשתינו ד"ה עם לבן גרתי) **וברוך ה' שכוונתי לדעתו.**

אך פרי תבואה

לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל ומופרש מאוה"ע וא"כ א"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וא"כ הנני נמשל כשמן הטוב שא"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע וא"כ אין לך לשנוא אותי כיון שא"צ לכתישה.

(דברי יואל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רשז"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו וז"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לקש רי"ת קריאת שמע כמ"ש במג"א על פסוק כה תאמרון לאדוני לעשו כה הוא ק"ש ויש לרמז בתיבת ממ"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשז"ל ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחי"ד אחי"ד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אחי"ד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימש"פ מהר"י מבעלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה, דיותר הול"ל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבנ"י הכח שיהו תמיד בבחי' הבאיים לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציץ ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרון לאדני ומבואר בנועי"א שכיון בדברים אלו תפילה להקב"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"כ, ע"כ הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנת"י, מכל החסדי"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש ה'ישמח משה' ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמות לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש **קטנתי מכל החסדים וגו', דהיינו שעל זה יש לי לירא שגרם החטא, ואינני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטונתי.**

אפסי ארץ

היכן 'איש' היינו גבריאל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנז זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי ה' טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקי את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנז וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הנה כתיב בפ' וישלח **ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל,** ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש בפ' וישב הכוונה לגבריאל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין **שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאל,** ודפח"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

כִּי חַזַּ"ק בְּרִיחֵי שְׁעָרֶיךָ.
בֵּרַךְ בָּנֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ

ערב ברכותינו החמות והמלאות לידידינו החשוב, הרואה אומר ברקא
כם לב יקח מצוות, איש המעש ועסקן הכביר בלב ונפש יקר רו
את הברכה, ברגשי הוקרה והערכה, להאי מרגניתא טבא יקר מפ
קרן המוסדות והקהילה זכה להרים עשרת מונים לשם ולתפארת בבני ברק
יש האשכולות בדעת ובתבונה, נהנין ממנו עצה ועזרה בתדיר
ו נאה ויאה שיר שבח ותהלה, לא ישבות להגביר חיילים יומם ולי

ה"ה הרבני החסיד הנעלה והנכבד

מוה"ר

יחזקאל ראטטער

הי"ו

חבר ההנהלת מוסדותינו הק' בני ברק יצ"ו

לרגל שהשמחה במעונו רוממות קל בגרונם

בנישואי בתו הכלה תחי

עב"ג הב' החתן המהולל והמופלג כמר **שמעון כהן** נ"י
בן הרה"ח ר' מנחם כהן הי"ו מחשובי אנ"ש בעיר בני ברק יצ"ו

וזאת הברכה לפניך ערוכה יה"ר שפעולת ידיך הנשגבים יגן בעדך ובעד משפחתך שהדיווג יעלה יפה כסולת מנופה, וזכות רביה"ק מייסד מוסדותינו הק' יגן עליך להצלחה ולשמירה, והבית בהבנותו תהא בנין עדי עד על דרך המסורה, וברכך ה' בהני תלת מילי כגפן אדירה, וימלא ה' כל משאלותיך במדה יתירה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה, דורות ישרים ומבורכים לשם ותפארה, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

ידידיך הנאמנים המוקירים ומעריצים פעלך

הנהלת מוסדות "יטב לב" דרב"י בארה"ב

ג"א מצטרפים לברכה, סגל חבורת עסקני המוסדות בארה"ב

מאיר פערל, בנציון אברהם כהן,
יואל בראוער, הלל מנשה מארמארשטיין,
אשר זעליג בלייך, משה חיים הכהן קאהן,
קלמן אליעזר לעווי, יעקב יחזקי' טאבדל,
אליעזר דוד פריעדמאן, מרדכי בלומענטאהל

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך. כי יסיתך מחין בן למך (דברים יג). **ק"ו היסמת משה** (ילקו"ש ד"ה כי) פירשו על פי דברי **הרשב"ם** (שם): כל עצה שסופה פורענות נקרא הסתה, ומה שהוא לטובה נקרא עצה, ומתרגם (פתוחות קה:): הלי גורגא מרגנן דמרחמין ליה בני מתא, הוא משום ללא מוכח להו בגילי דשמיא. ולפי זה יובן, שמי שמייעץ לאדם לעבור תשובה הוא מתרחק מעמו, אבל המייעץ לו לחזר תשובה, מתקבר עמו כאח וכריע. והיינו 'כי יסיתך', מה שסופו פורענות ונקרא 'הסתה', אז הוא מיקף 'יסיתך'; וזה שאמרו **נשמו אל תחיך אל תשא**, היינו הסטרא אחרא שעשו מרכבה אליו, מרמה עצמו כ**תחיך** דזהו מתחבולות דרכי הסתתו, ובזה הוא **הולך לקראתך** ללחוש לתך. (דברי יואל)

ויירא יעקב מאוד ויצר לו. ויירא שמא יהרג, ויצר לו שמא יהרוג אחרים (רש"י). כל הפרשה תרמוז על לעתיד, כדאמרו (מדרש): 'אם יבוא עשו אל המחנה והכהו המחנה השאר', אלו אחינו שבדרום, 'והיה המחנה הנשאר לפליטה', אלו אחינו שבגולה, והוא רמז על הדורות העתידים, דהרי ר"ל שבטים לא היו בדרום ולא בגולה, אלא ודאי שכל דיבוריו של יעקב היו להכין הללה לדורות הגלות, ועליהם התפלל: והיה המחנה הנשאר לפליטה; וזהו **ויצר לו שמא יהרגו אחרים**, ולא כתב 'שמא יהרוג עשו', שכל יראתו היתה בשביל הדורות האחרונים, שלא ילמדו בניו שראל עשו לפני הזמן, ולא על זו היה מיצר לו, רק על דורות האחרונים שמא יהרגו את אחרים שלא כדאי. (דברי יואל)

ויחן את העם אשר אתו וגו' לשני מחנות. הנה פולמוסא דמתא לפומבדיתא, ערקו רבה ורב יוסף, פגע בהו רבי זירא, אמר להו ערוקתי כזית שאמרו שרירך להשתייר מהכבד כדי שלא תהיה טריפה, צריך להיות במקום מרה, רב אדא אמר במקום שהיא היא (חולין מג). **התם סופר** כתב: כיצד תותב 'ערוקתי',

שרמז להם שלא יבראו הצדיקים ויניחו את העם בצער, כי כזית ההגנה צריך להיות במקום מרה ונרה, ולא שיניחו את העם והם יברחו למקום חיותא, לפי שהצדיקים צריכים להשתתף בצערן של ישראל, שעל ידי זה יוושעו כל ישראל, משום שאין ה' רוצה שהצדיקים יהיו שרויים בצער. ומינהו סברי שאדרבה כשהמגינים במקום חיותא יכולים להתפלל ולהשתדל, אבל כשהם עמם בצרה, אין מצוה מתיר עצמו מצית המסורים; ונראה עוד טעם, לפינהו סברי שעדיף יותר שיהיו במקום חיותא, לפי שבהיותם בתוך מצור לא יהיה להם פנוי להתפלל לה' בלב שלם, כדאמרו (שיר"ר סה.): כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל; וזהו **ויחן העם אשר אתו**, ולא היה בדעתו להפקיר את המחנה האחת בידי עשו, אלא בטוח היה שיינצלו, אמנם ידע שבדי שיינצלו יש צורך לתפלה מעומק הלב, ואם יהיו כולם באותו הצרה, לא יהיה להם פנוי להתפלל לה' מעומק הלב, על כן בחר לחלקם לשנים, שבשירגו אותם שבמחנה האני שהמתירים שרויים בצער, יוכלו להתפלל עליהם משמק הלב, ובזה יינצלו כולם. (מדרשי תורה רס"ל)

אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו וגו'. אמר רבי יוסעיה: לדקה עשה ה' בישראל שפזרן לבין האומות, והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא, מן מעלין מיינייכו, כתיב בכו (מלכים ב' ג' יח) כי עשת מדשים יבש עם וגו', ומילו מן מיתניכו גבן כמה בני ועל קל עבדינן לכו מידי, אמר ליה רלוך יטפל לך תלמיד אחד, ונטפל ליה רבי יוסעיה, אמר ליה משום דלא ידעימו היכי תעבדו, תיכלינון כולהו ליתנייהו גבייהו, מאי דאיכא גבייכו קרי לכו מלכותא קטיעתא, אמר ליה גפא דרומאי [נשבע בעבודה זרה], בהא מתיקן בהא סלקינן [במחשבה זו מן עסוקין תמיד] (פסחים פז:). נמצא שהאומות רוצים להשמיד את בני ישראל הנתונים תחת ממשלתם, אלא שנמנעים מזה מטעם שיקראו להם מלכותא קטיעתא, שאין בידם

לכלות את כל האומה לגמרי ולזה עצה יעקב פועל דמיוני כמה שחילק את בניו לשני מחנות, לרמוז על ישראל שילכו בגלות, ויהיו מפוזרים בין האומות, ואמר **אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו**, ולא אמר אם יכה, פירוש שמחשבתו יהיה להכות, ובהאומות מלבד ה' מחשבה רעה למעשה (ירושלמי פאה פ"ו), על כן ישארו במדינה אחרת **מחנה הנשאר לפליטה**, כיון שהיה כולם במקום אחד, ולטעם זה ימנעו מלהכות גם את המחנה הנמלט בגבולם, שלא יקראו להם מלכותם קטיעתא, ועל ידי זה יהיו כולם לפליטה. (דברי יואל)

והיה המחנה הנשאר לפליטה. כל פירוש שהיה מן הגדולים היה פירוש (בראשית רבה סו). וזהו **אם יבוא עשו** בחלקלקות לשונו לפתות את המחנה האחד המיוחד שבישראל להיות גוי ככל הגויים, ולקח לעצמם מדינה בארץ ואנית, כמו עשו שנאמר לו (בראשית מ): ועל חרבך תחיה, וזה יגרום **והכהו**, שזהו סכנה היותר גדולה לכלל ישראל, שלז אמר ה' אני מתיר את בשרכם (במדבר קיח.), ועל זה התפלל יעקב שעל כל פנים יהיה **והיה המחנה הנשאר לפליטה**, שיאחר על כל פנים מחנה אחת שהם בבחינת שארית נחלתו, שילכו בדרכו של יעקב וישימו עלמן כשרייס, כלומר (רמב"ם הלכות תענית פ"ו): לשארית נחלתו (מיכה ז), למי שמשים עצמו כשרייס. (תלמודי תורה)

קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. נתמעטו זכיותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמדי, לכך אני ירא שמא משהגדלתני ותלכלכמי בחטא, ויגרום לי להמסר ביד עשו (רש"י). לכאורה מה יועיל מה שאמר יעקב ואתה אמרת היטב אטיב עמך, אם גרם החטא אחר כך (רמב"ן). ונראה לכאורה: שיעקב לא רצה להרוג את עשו, בשביל נפשות הקדושות שעתידים לצאת ממנו; ומצא שלא היה עצה זולתו, רק שיתפלל בעצמו לבוא שלא ירצה להלחם עם יעקב, והיה צורך שה' יקח בחירתו של עשו להכריחו נגד רצונו, ולזה צריך זכויות גדולות, כדאיתא בזוה"ק (ויצא קפה.): זעירין מינון שיזכו להגאל מידי בעלי בחירה; ומנם **בניו שמואל מחכון** (מלואכי) כתב: דבר שכבר נכתב בבבואה בתורה, תו לא הוי נגד הבטחה, שהרי התורה קדמה לעולם (פסחים נד.); וזה התפלל יעקב **קטונתי מכל החסדים, שנתמעטו זכיותי**, ומין לי זכויות גדולות כל כך שנשתנה הטבע עבורי, ומין להתפלל על מניעות הנסירה, אף על פי כן אני מתפלל על זה, לפי **שאתה אמרת היטב אטיב עמך**, ודיבורו של ה' כבר כמוב נתורה, ותורה קדמה לעולם, אם כן לא הוי זה שינוי הטבע כלל, ולכן אף שאין זכותי כדי להגאל מיד בעלי בחירה, מכל מקום אפשר שיתהפך לבבו של עשו לטובה, כיון שכבר נכתב בתורה ומין זה שינוי הטבע. (דברי יואל)

כי במקלי עברתי את הירדן הזה. כל אחד יודע, כי אלו מעט היהודים לודים מולים מאד שנשארו לפליטה, ונילולו מידי הרשעים התרורים בתחנות השמד, הכל הוא בדרך נסים ונפלאות, וגם אני בתוכם בניסי נסים ניללתי בעזר ה'. ובחתם תוכל לומר **כי במקלי עברתי את הירדן הזה**, כי בילילתיו מאד לא יכולנו לגייר שנוכה לכל זה, ומין אנו יודעין בחיזה זכות הוא ולמה. ובחתם כל אחד יודע כי בניסי נסים ניללנו בעזר ה', ואם יעקב אמר **קטנתי**, אנו בוודאי בבחינה זו בחתם, ובוודאי אינו כדאי לזה שה' עשה לי כל כך הרבה נסים, אמנם יכול להיות כי היה בשביל להעמיד כל אלו התחנות ועיר שם וזעיר שם, ומי שמסייע לזה יש לו חלק בזה, ואפשר שזהו הסיבה, ובשביל זה כדאי היה כל ההצלה. (דברי יואל)

הצילני נא מיד אחי מיד עשו. תמתה את זכר עמלק (דברים כה). אלין ערב רב התערבים בישראל, והגלות היותר קשה, הוא גלות ישראל בערב רב (תיקוני זוהר קיט:). **ונאור החמה** ניאיר: הכוונה אף באלו הנולדים מזרע ישראל, שעורב נשמותיהם מסטרא דעמלק, וכח שלהם הוא מלילית אמך דערב רב; ואפשר שהתפלל יעקב על גלות התחרון **הצילני נא מיד אחי**, הם הערב רב שהם אחים לישראל שנולדו מזרע ישראל אבל שורש נשמותיהם **מיד עשו**, **כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני 'אם' על בנים** אמת של הערב רב, ומזה היה ירחתו שלא תבוא בתחרית הימים להכות בבניו, והתפלל עליהם שיצלו בכח מה שהבטיח ה' **היטב אטיב עמך.** (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוכ'ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצללה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכך נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי יריכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאיש ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו וייטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא **וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה**, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל **על דרך צחות**, על פי הגמרא (סוטה כג) דמצוה בעידנא דעסיק ביה מגינא ומצלא, תורה מגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק. והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע בלעז מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרך תורה מגיני ומצלא בכל עת ועידן. וזהו מה שכ' רש"י דאין הכי נמי **תרי"ג מצות שמרתי, אבל 'לא למדתי', ממעשיו הרעים**, ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכך שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

בסיועתא דשמיא

שמחת החתונה

נשואי נכד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן ר' דוד בן הרב משולם שליט"א

בן הרב הגה"צ הרב חיים"ד ושמחה משה שליט"א

עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים

למזל טוב

קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

ד ור לדור ישבח מעשיך מלך עולמים, על רחמיך ורוב חסדיך העצומים, ובכן נהללך ונשבחך בשירי דוד
כ כל החיים יודיך סלה כל הימים, חי חי יודיך ויברכוך בנעם מנעימים, כי זכר חסדו ואמונתו
ד ובבות שפתינו בתפילה לשוכן מרומים, אנא תכון תפלתינו בקטורת הסמים, והבית הזה יבנה לבנין עדי עד

ד וי הסר וגם חרון מלך רם על רמים, בזכות מוסדי דור ודור נוטרי הברמ"ם, החרים והחורי"ם ירננו יחד
ו **ישמח משה** עת יזרח שמשו מרומים, לפקדינו בדבר ישועה באמת ובתמים, ממקומו שואף זורח אלינו
ב רעדה נצא לקראתם ונגילה ונשמחה באימה, **וביטב פנים** פניהם נקדמה, בשמחה רבה ובטיב לבב

ר ב זיו אורם וקדושתם העצומה, יאירו **בקדושת יו"ט** את הלילות וימים ימימה, הושענא דמתה לתמר
ה וסים בצילם סגל עדית מי מנה לקומה, אנא פקוד גפן זאת בפרי **עצי חיים** פרחים להעצימה, ותודה נזבח
מ ברכות פיהם נתברך ולברכה אשר **ברך משה** לבינו הומה, **בדברי חיים** בברכה שלימה, לגדל דורות ישרים
ה רם קרנינו למעלה ויתן ה' רוממה, ופרוס עלינו סוכת שלומיך ויעמה אור בשלמה, להביאינו ברנה לעיר ה' שמה

ובכן אתכבד בזה להזמין את כל אהובי וידידיי אנ"ש הזיקרים שיחיו ליום כלולת נכדי היקר ח"ה

הב' החתן תמים למעלות חו"ב

הרב **דוד דוב** שליט"א

בן חתני היקר הרב הגה"צ שלשלת היוחסין
מוה"ר **שמעון זאב מייזליש** שליט"א
רב דביהמ"ד ישמח משה, פק"ק קרית יואל יע"א

עב"ג הבתולה הכלה המהוללה

מרת **רחמה** תחי'

בת מחו' ח"א הרב הגה"צ שלשלת היוחסין
מוה"ר **יואל הלברשטאם** שליט"א
רב דבית מדרשינו בית שמואל - שכונת דברי חיים פק"ק קרית יואל יע"א

אשר תהיה בעזהשי"ת למז"ט ובשעה טובה ומוצלחת
ביום ב' לסדר וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו (וישב)
אור ליום ט"ז לחודש כסלו שנת תשפ"ה לפ"ק

בבית המדרש הגדול פה ק"ק קרית יואל יע"א
12 גארפילד רד.
קבלת פנים בשעה 5:30 והחופה בשעה 6:30

ובכן אחי וידידיי קרואי שושנים, אליכם אישים אקרא נערים עם זקנים,
אספו היום רעים נאמנים, בשמחת נכדי מגזע שרפי העליונים, טללי ברכות ישפע ממעונים,
זכות אבות יזכר לבנים, במחרה נשמע קול מצהלות חתנים, ונעלה לציון ברננים
וחנני בזה רו"ש המחכה לקבל פניכם ומעתיר בעד שלומכם וטוב הצלחתכם כה"י

המצפה לישועה ולחרמת קרן ישראל במהרה

חק' אהרן טייטלבוים
אבד"ק סאטמאר יע"א

שמחת בית בי"ק פרץ לרבינו הגה"ק שליט"א
קול רנה וישועה באהלי צדיקים
מאטמאר
ששון ושמחה בשמחת רבינו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותרי"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תרי"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תרי"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמ ישאר המחנה השני לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי' במדרש דבין שני המחנות הי' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ז, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפו' בגמ' (סוטה י"ג) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביום אחד, ואם כן על כרחך "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף יריכו. נתן עיניו ביוצאי יריכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על הבכורה, דשלא כדין לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מחמת זלעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"נ כידוע וא"כ למה מתו נ"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וז"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נו"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נ"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. **יש לדקדק** למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, **גם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי.**

ונראה דיעקב היה חושש **דאנשי שכם מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם** [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו **שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גניבה ועוון דינים** וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזזו ולא שמעון ולוי, **הוא ג"כ מהאי טעמא גופא,** דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכם, המה לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) **שאף הגוי יש לו יורשים,** וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה **גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב** שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, **וגר אין לו יורשים ונכסיו הפקר** (שכשנתגייר הוי תינוק שנולד, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - **בזו על החללים ויבוזו** אותם כי לשיטתי' אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם: (פרק לב פסוק ד)

וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׁכֶם וְאֶת חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבְּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֵת דִּינָה אֲחֹתָם:
(פרק לד פסוק יג)

... וְרַבִּים יִשְׁאֲלוּ, וְאֵיךְ עָשׂוּ בְּנֵי יַעֲקֹב הַצַּדִּיקִים הַמַּעֲשִׂים הַזֶּה לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי. וְהָרַב הֵשִׁיב בְּסֵפֶר שׁוֹפְטִים (מלכים פ"ט ה"ד) וְאָמַר, שֶׁבְּנֵי נֹחַ מְצֻוִּים עַל הַדִּינִים, וְהוּא לְהוֹשִׁיב דַּיָּנִים בְּכָל פֶּלֶךְ וּפֶלֶךְ לָדוּן בְּשֵׁשׁ מִצְוֹת שֶׁלָּהֶם, וּבֶן נֹחַ שֶׁעָבַר עַל אַחַת מִשֵּׁשׁ מִצְוֹת נֶהֱרַג בְּסַיִף. רָאָה אֶחָד שֶׁעָבַר עַל אַחַת מֵהֶן וְלֹא דָּנוּהוּ לְהָרְגוֹ, חֲרֵי זֶה הָרוֹאֶה יֵהָרֵג בְּסַיִף. וּמִפְּנֵי זֶה נִתְחַיְּבוּ כָּל בַּעֲלֵי שְׁכֶם הֲרִיגָה, שֶׁהֲרֵי שְׁכֶם גָּזַל, וְהֵם רָאוּ וְיָדְעוּ וְלֹא דָּנוּהוּ.

וְאֵין הַדְּבָרִים הַלָּלוּ נְכוֹנִים בְּעֵינַי וְכוּ'. וּמַה יְבַקֵּשׁ הָרַב בָּהֶן חִיּוּב, וְכִי אַנְשֵׁי שְׁכֶם וְכָל שִׁבְעָה עֲמָמִים לֹא עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וּמְנַלֵּי עֲרָיוֹת וְעוֹשִׂים כָּל תּוֹעֲבוֹת הַשֵּׁם הָיוּ? וְכוּ'.

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק:
(פרק לה פסוק כז).

מעשה חש"ב

א מבואר כאן דעשו היה גר בארץ שעיר, עוד לפני שבא אליו יעקב אבינו. ואילו לקמן (סוף הפרשה, לו ו–ח) כתיב, 'ויקח עשיו את נשיו וגו', וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, כי היה רכושם רב משבת יחדיו וכו'. וישב עשו 'בהר שעיר' וגו'. הרי לנו שרק אחר שיעקב הגיע לארץ ישראל הלך עשו לגור בארץ שעיר.

ולפי דברי הרמב"ן (שם ד"ה ויקח עשו) א"ש, שבתחילה הלך עשו לשעיר והיה לשר ההולך עם ארבע מאות איש, ויתכן שהיה לו אחוזה שם 'בשדה' אדום במישור. אבל בני שעיר לא נתנו לו לעלות ל'הר' ששם היו המבצרים, ובני ביתו ומשפחתו נשארו בארץ כנען. ולכן שלח יעקב מלאכים ארצה שעיר 'שדה' אדום, דשם היה עשו. ורק לאחר שיעקב הגיע לארץ ישראל, נטל עשו את כל משפחתו, ונלחם בחורי וירש את 'הר' שעיר וישב שם, וזש"כ בסוף הפרשה וישב עשו 'בהר' שעיר'.

ב נחלקו הרמב"ם ורבינו מפני מה נתחייבו כל אנשי שכם מיתה, הרי רק שכם לבד חטא. דעת הרמב"ם שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינים, ומאחר שלא הושיבו דיינים, נתחייבו כל אנשי שכם בהריגה. ודעת רבינו מפני שהיו עובדי עבודה זרה.

והנה האור החיים הק' (פרק לד סוף פסוק כו), הביא מחלוקת הרמב"ם ורבינו, ומסיים וז"ל "ושני המאורות לא נתנו טעם ללקיחת ממונם והונם". והאוה"ח הק' מבאר שלכן לקחו את ממונם, שהיה דמי בושת, והלואי שיספיק כל חילם לדמי בושת בת יעקב המיוחד בעולם ברום המעלות מחמור הנבזה עד מאד, עי"ש.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא כתב רבינו הטעם שלקחו ממונם והונם, לפי המבואר בכמה מקומות ברמב"ן שמצות שכליות הנהיגו עצמם גם בבני נח. וכן היו נוהגים לפני קבלת התורה. כגון מש"כ רבינו (לעיל פרשת נח פ"ו פסוק יג) שנחתם גזר דינם של דור המבול משום גזל, אע"פ שעדיין לא ניתנה התורה, "והטעם מפני שהיא מצוה משכלת, אין להם בה צורך לנביא מזהיר" עכ"ל. וכ"כ רבינו (לעיל פרק כה פסוק ו) שאע"ג שכתובה היא מדברי סופרים גם נהגו כן לפני קבלת התורה.

וכן כתב רבינו (לעיל כה לד) שלכן קנה יעקב את הבכורה מעשו, אע"פ שענין שהבכור נוטל פי שנים היה רק לאחר קבלת התורה, מ"מ "הבכור היה נוחל מעלת האב ושררתו ושיהיה לו כבוד ומעלה על צעיריו... ואולי היה נוטל גם בנחלה יותר מעט". וכן כתב רבינו (לקמן פרק לח פסוק ח) לענין יבום, שהיה נוהג כבר קודם מתן תורה, וז"ל "והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח וכו', והיה נוהגים לישא אשת המת".

וא"כ מסתבר לומר שכן היה נהוג מאז ומקדם שבאונס ומפתה משלמים על בשת ופגם, כיון שהוא מצוה משכלת, ואין צורך לנביא להזהיר בזה. ולכן פשוט היה לרבינו שהיה מגיע להם כל ממונם והונם, לכפר על מה שעשו. ולכן לא הוצרך לכתבו כלל. ורק כתב לבאר למה היו חייבים מיתה.

ג דעת רש"י שיעקב קבל הברכות בבאר שבע, דיצחק היה גר אז בבאר שבע, כמו שכתוב (בסוף פרשת תולדות כו כג) 'ויעל משם באר שבע וגו' ויט שם אהלו'. ולכן בפרשת ויצא שכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', היה קשה לרש"י שלא היה צריך לכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', שהרי היה גר שם. לכן תירץ 'מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם'.

ולפ"ז קשה שהרי כאן כתיב 'ויבא יעקב וגו' אל 'חברון' אשר גר שם אברהם ויצחק'. וצריך לומר לדעת רש"י שיצחק אבינו לא היה יושב במקום אחד, אלא פעם גר בבאר שבע ופעם גר בחברון. ואמנם בשעת הברכות גר בבאר שבע, עכשיו שחזר יעקב אבינו מחו"ל כבר גר בחזרה בחברון. ואין התורה מספר תמיד כשהיה עוברים ממקום למקום.

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו: (לה כח-כט)

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק. אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה, מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף קָדְמָה לְמִיתָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, לְשׁוֹן רַשִׁ"י. וּכְבָר כָּתַבְתִּי (לְעֵיל יא לב) שֶׁזֶּה מִנְהַג הַכָּתוּב בְּכָל הַדּוֹרוֹת, יַסְפִּיר עִנְיַן הָאָדָם וְתוֹלְדוֹתָיו וּמִיתָתוֹ, וַיַּתְחִיל בְּתוֹלְדוֹת הַדּוֹר הָאַחֵר. וְרָאוּי הָיָה לְהַקְדִּים מִיתַת יִצְחָק לְתוֹלְדוֹת יַעֲקֹב, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּאַבְרָהָם וּבְכָל דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים. אֲבָל יִתְכַּוֵּן הַכָּתוּב לְהַגִּיד כִּי יִצְחָק מֵת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׂבֵעַ יָמִים אַחֲרֵי שֶׁשָּׁב אֵלָיו בְּנוֹ הַמְּבֹרָךְ, הַנּוֹחֵל מַעֲלָתוֹ. וּקְבָרוּהוּ בִּכְבוֹד עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר: (פרק לג פסוק יח)

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִפַּדַּן אֲרָם. כְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יָצָא פְּלוֹנִי מִבֵּין שְׁנֵי אֲרָיוֹת וּבָא שָׁלֵם, אַף כָּאן וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִלְּבָן וּמֵעֵשָׂו, זֶה לְשׁוֹן רַשִׁ"י. אֲבָל רַבִּי אַבְרָהָם פֵּירֵשׁ שֶׁבָּא בְּשָׁלוֹם וְלֹא אֵרַע לוֹ שׁוּם מְאֹרָע, כִּי עַתָּה יַחֵל לְסַפֵּר מְאֹרָע דִּינָהּ.

וּלְפִי דַּעְתִּי אָמַר הַכָּתוּב כֵּן, כִּי בַּסֻּכּוֹת הָיָה מִתְפַּחֵד מֵעֵשָׂו, כִּי סֻכּוֹת בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזֶּרַח בְּמַלְכוּת סִיחוֹן, אִם הוּא הַמַּזְכִּר בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ יג כז. וְאִם הוּ(א אַחֵר), הִנֵּה הוּא יוֹתֵר קָרוֹב לְשָׂעִיר. וְעַד הֱיוֹתוֹ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא שָׁקַט לִבּוֹ, כִּי אָז יָדַע שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ כִּי אָבִיו קָרוֹב מִשָּׁם. אוֹ שֶׁיַּעַזְרוּהוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ, כִּי אָבִיו נְשִׂיא אֱלֹהִים בְּתוֹכָם. אוֹ שֶׁזְּכוּת הָאָרֶץ תַּצִּילֵהוּ. וְלָכֵן אָמַר עַתָּה שֶׁבָּא שָׁלֵם אֶל אֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו. כִּי הַצִּילוֹ אֱלֹהִים בַּדֶּרֶךְ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו.

מעשה חש"ב

וכן מצאנו אצל אברהם אבינו שקודם היה גר בחברון, כ"ה שנים, ואח"כ היה גר בבאר שבע כ"ו שנים, ושוב חזר לחברון כדמפורש ברש"י (וירא, כא לד).

אמנם דעת הרמב"ן (ויצא כח יב ד"ה כי אם) שיצחק היה גר אז בחברון, ושם קבל יעקב את הברכות, והביא ראיה מקרא דידן שכתוב שיעקב בא לחברון אחר שחזר מחו"ל 'אשר גר שם אברהם ויצחק'. [ומש"כ ויצא יעקב מבאר שבע, לכאורה מחרן יצא, ע"ז מתרץ דהלך שם ליטול רשות וכו'].

ד פירוש, דלכאורה קשה שהתורה הקדימה את המאוחר, שהרי מכירתו של יוסף האמורה בפרשת וישב, קדמה לפטירתו של יצחק שנים עשרה שנים, על זה מיישב רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ה רבינו לשיטתו שסובר שכל התורה כסדרן נכתבו, אינו יכול ליישב כמו רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה, לכן מיישב הטעם שנכתבו כאן פטירת יצחק, משום שכן דרך הכתוב כשמתחיל לספר ענין גומר הענין עד הסוף, וכשמתחיל לספר מאדם מספר ענין האדם תולדותיו ומיתתו, ואח"כ מתחיל לספר תולדות בנו. כמו שבסוף פרשת חיי שרה כתיב פטירתו של אברהם אבינו 'ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי וגו', אע"ג שאברהם עוד היה חי ט"ו שנים אחר לידת יעקב ועשו הנאמרות בפרשת תולדות, והטעם כיון שבפרשת תולדות מתחילים לספר מתולדות יצחק, לכן גומר קודם עם אברהם. הכא נמי כתוב פטירתו של יצחק כאן, אע"פ שהיה עוד חי במכירתו של יוסף.

אמנם לפי"ז קשה דא"כ היה צריך לכתוב מיתת יצחק בפרשת 'ויצא', לפני שהתורה מתחיל לספר התולדות של יעקב אבינו. ולמה המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן. ע"ז מפרש שלכן המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן, דכאן מבואר בכתובים דיעקב חזר מבית לבן, ובא אל יצחק אביו, וכאן נגמר השליחות, ששלחו יצחק אביו ללבן. וכל זמן שלא חזר יעקב אבינו אל יצחק אביו, עדיין לא היה אצל יצחק בבחינת 'זקן ושבע ימים', ורק אחר שראה שחזר יעקב אבינו, הנוחל מעלתו, אז שפיר אפשר לומר על יצחק 'זקן ושבע ימים'. ולכן כתב פטירת יצחק רק כאן.

ו לפי רש"י 'שלם' הכוונה, שלם בממונו, שלם בגופו, שלום בתורתו. לפי האבע"ז שעד עכשיו לא אירע שום מאורע רע. ועתה מספר מאורע של דינה. הנפ"מ בין רש"י לאבהע"ז. שלפי רש"י אינו מיירי מיעקב בעצמו, רק מהפרטים של יעקב, מהגוף, מהממון, ומהתורה. ולפי האבע"ז מיירי מיעקב בעצמו, שלא אירע לו מאורע רע.

ז אפשר לפרש כוונת רבינו, שהכתוב בא להשמיענו, שעכשיו התקיים הנדר שנדר יעקב אבינו, (פרק כח כ-כא) 'וידר יעקב נדר לאמר וגו', ושבתי בשלום אל בית אבי". דכיון שהגיע לעיר שכם אשר בארץ כנען, התקיימה הנדר של 'ושבתי בשלום אל בית אבי". ואע"פ שלא הגיע עדיין לחברון, עיר מגורי אביו. מ"מ נתקיימה כבר נדרו, שהגיע לארץ ישראל, כמו שכתב רבינו שכיון שהגיע לארץ ישראל שוב לא ירא מעשו, כי ידע שיעזרוהו אנשי הארץ.

והנה לקמן (פרק לה פסוק א) 'ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם וגו', מפרש רבינו וז"ל "ואולי צוה ושב שם, לפנות מחשבתו לדבקה בקל". פירוש שתיישב שכלך ומחשבתך לדבוק בהשי"ת.

ואפשר לומר שדברי רבינו כאן לשיטתו למש"כ לעיל (כח כא) שהנדר של יעקב אבינו 'והיה ה' לי לאלקים', "אם אשוב אל בית אבי, אעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת במקום האבן הזאת, שתהיה לי לבית אלקים". ולפי"ז מבואר הכתובים כדלהלן, "ויבא יעקב שלם, היינו שנתקיים נדרו שהגיע בשלום לארץ כנען. ולכן הגיע הזמן שצריך לקיים את נדרו, והיה ה' לי לאלקים, שאעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת, ולכן אמר לו הקב"ה 'ושב שם', היינו לפנות מחשבתו לדבקה בקל.

יִשְׂמַח
מֹשֶׁ"ה
בְּמַתְּנַת
חֶלְקוֹ

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

סל מל"א ברכות

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו
האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת
מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא,
ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה,
בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה
ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

מו"ה משה אליעזר לאנדא הי"ו

ולמשכן הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

החתן החשוב המופלג בתורה ויראה, נודע לעוז ולתפארה

כמר **אשר לעמיל** הי"ו

עב"ג הכלה המהוללה שתחי' בת מוה"ר **ארי' דוב פאוועל** הי"ו.

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה
לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים
בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת
הדעת במידה מרובה וגדושה, עם כל ברכאן דנפישא

המברכים ברגשי הודאה והערכה לשומתו
ידידיו השמחים בשמחתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

סמיכת גאולה לתפילה אצל תפילת ערבית (ב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה בפרשת ויצא מצינו מקור תפילת ערבית שתיקן יעקב אבינו ע"ה, כפי שאמרו חז"ל (ברכות כו:) יעקב תיקן תפלת ערבית שנאמר (בראשית כח, יא) ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. והזמן גרמא לבאר ענין התפלה שאנו בני חו"ל אומרים בתפילת ערבית 'ברוך ה' לעולם', 'יראו עיננו', והמסתעף.

והנה ה'טור' בסימן רל"ו מביא שיטות האומרים וטעמם, ומסיים דיש מהגדולים שלא נהגו לאומרם, וה'מחבר' בסימן רל"ו (ס"ב) כתב "אין לספר בין גאולה דערבית לתפלה, ואף 'הנוהגין' לומר שמונה עשרה פסוקים ויראו עינינו אין להפסיק בין יראו עינינו לתפלה", עי"ש, ונראה שמרן הבית יוסף בעצמו לא נהג כן, אבל הוזכר דיש נוהגין כן.

ובספה"ק 'אמרי פנחס' (שער סדר היום, אות קנא) מובא בזה"ל: "אמר נמי הר"ר רפאל ז"ל ששמע בשם הבעש"ט שהחמיר מאד שצריך לומר במעריב ברוך ה' לעולם וכו', ואמר זאת עם השמועה על אותן שאין אומרים כך נראה לי קרוב לודאי שאמר כך, וכן אמר רבי בנימין זאב ז"ל (ה"ה הגה"ק רבי בנימין זאב מבאלטא ז"ל – תלמיד הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל) שיש הקפדה גדולה על מי שאינו אומרו, וכמדומה לי שאמר בשם הרב דק"ק שפיטיווקא ז"ל שח"ו בנידוי מי שאינו אומר אותו תמיד בחול ואפילו במוצאי שבת" עי"ש.

ועי' בספר 'משמרת שלום' [קוידנוב] (סימן כ"ב סק"ב) שכתב: "הרואה יראה דכמעט כל הפוסקים סברו דצריך לאומרו, וכן מובא בסידור האריז"ל, ובכתבים מהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע שתחת ידי, מביא דקדשי הקדשים הבעש"ט החמיר מאד לאומרו", עי"ש.

ובספה"ק 'שלחן הטהור' [להרה"ק מקאמרנא] (סימן רל"ז) כתב בזה"ל: "חייב לומר אלו הפסוקים ואין בזה הפסק, ופסוקים אלו נקבעו בהסכמת כל חכמי ישראל ראשי ישיבות בבל ורבנן סבוראי, ושלחו לארץ הקדושה לכל חכמי א"י וגם הם קבעום לחובה, ומי הוא אשר יערב לבו לעבור על תקנות חכמים, וכי הרשב"ם יכריע את כל ישראל שלפניהם ואחריהם קבעום לחובה גמורה, וכל הגאונים ורב עמרם גאון, הכל אמרוה לחובה, ויש באמירה זאת כמה רזין נפלאין. ומרן אור המאיר לארץ ולדרים אור שבעת הימים אור צח רבינו הק' ר' ישראל בן אלעזר בעש"ט אמר לפסוקים אלו אפילו במוצ"ש, וכן נהגו אחריו תלמידיו הקדוש ר' מיכל מזלאטשוב, ולדעתי הן בחו"ל והן בארץ הקדושה כל מי שאינו אומר בילא"ו במעריב עובר על דברי חכמים ועתיד ליתן את הדין וכו' עי"ש. ומסיים: "כי לא דבר ריק הוא אמירת פסוקים הללו, והאומרם יאריך ימים בחיי נחת וכו', ונתקן בהסכמת כל חכמי ישראל והגאונים יורדי המרכבה ובעלי גילוי אליהו ונשמות", עכל"ק.

ועוד יותר כתב ב'זוהר חי' (חיי שרה דף רפ"ט), וזל"ק: "והגאונים שראו תוקף הגלות אספו כל החכמים שהי' בדורם מסוף העולם ועד סופו וכל חכמי א"י, ותקנו ברכת ברוך ה', ותקנת זאת היא כמו תקנת אנשי כנה"ג, כיון שנעשה על ידי כל חכמי ישראל וחיוב לאמרו,

לכך הביאו הרמב"ם, ומי שאינו אומר פסוקים אלו הוא עבריין עובר על דברי חכמים וכו' כי אפילו אליהו אין בו כח לבטל תקנה זאת והאומרו יתברך וכו' עי"ש.

ובספר 'מעשה הרב' (אות ס"ז) דלהגר"א ז"ל כתב "הוא עצמו לא היה אומר כלל לא ברוך ה' כו', ולא ושמרו בשבת, כדי לסמוך גאולה לתפלה, אבל הצבור שאצלו והש"ץ היו אומרים", עי"ש. וכן הרב בעל התניא ז"ל בסידורו השמיט הי"ח אזכרות ויראו עינינו, והנהיג שלא לומר פסוקי אלו בחול, וכן פסוקי ושמרו בשבת, וכפי שכתב בסדורו: "מנהג העולם לומר קודם חצי קדיש בחול 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן', ובשבת 'ושמרו', ויש להם על מה שיסמוכו. אבל הנוהגין שלא לומר בחול 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן' מפני חשש הפסק, גם בשבת (ויו"ט ור"ה ויוה"כ) אין להפסיק בפסוקים", עכ"ל.

ואכן הרה"ק מקאמארנא ז"ל התרעם על כך, איך שינה הרב בעל התניא ממנהג הבעש"ט ז"ל, ונעתיק את לשונו מה שכתב (זר זהב סי' ס"ו סק"ב) "דעו לכם אחי שנוסח אשכנז נתייסד כל אות ואות עפ"י רזין עלאין וכו', עד שעמד אור המאיר לארץ ולדרים, אלקי קודש קדשים רבינו יצחק לוריא זצ"ל וכו', והוא היה מכריע באיזה ענינים כנוסח ספרדי ובמעט ענינים כנוסח אשכנז וכו', עד שעמד רבינו הקדוש וכו' איש אלקים קדוש רבינו הרב ישראל בן אליעזר וכו', והוא שינה באיזה דברים מנוסח אשכנז כדעת מרן האר"י, והיה זה על פי קבלת רבו המובהק אחיהו השילוני וינהג כל בית ישראל אחריו, אבל ברוב דברים ובכל מנהגים נהג כמנהג אבותינו הקדושים חכמי האשכנזים וכו', ומזה אני מתמה על הגאון מהר"ז בעל התניא ושו"ע, היאך מלאו לבו להסיר נוסח 'צור ישראל' ועוד כיוצא 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן' ושאר דברים, אשר מרן אלקי הריב"ש זצ"ל הי' אומרם בלי שום שינוי, וברכת בילא"ו של מעריב היה אומר מרן הקדוש אף במוצאי שבת קודש ובחול המועד בלי שום שינוי, והיאך מלאו לבו לשנות נוסח אבותינו ואבות אבותינו" עיי"ש לש"ק.

וברוב מקומות באשכנז נתפשט המנהג לאומרו, ואילו במקומות הספרדים נתפשט המנהג שלא לאמרו, וב'כנסת הגדולה' (סי' רל"ו הגהות ב"י) לאחר שמביא את שיטת הרמב"ן שלא לאמרו, כתב ע"ז: "וכן הוא מנהג הספרדים בקושטנדינא ופה תירי"א", עי"ש.

והגאון ה'חיד"א' (שו"ת סי' ו') כתב לאחד ששאל בעד המנהג לומר יראו עינינו, וזל"ק: "הן ידוע להוי למעכ"ת כי עמדנו על הענין בספרן של צדיקים הנמצאים אצלנו קמאי ובתראי ואשר עלה בידינו דודאי מנהג **ארץ צבי** וכל ערי תורקיא"ה שאינם אומרים אלא ברכת השכיבנו וחתימתה ותו לא הוא הנכון לפום קושטא בנגלה ובנסתר", עי"ש. ומבואר מזה דהמנהג באר"י שלא לאמרו, יסודו כנראה ממנהג הספרדים.

ובספר 'ארץ החיים' כתב: "ובדורות האחרונים בטלו מלאומרם וכן מצאתי בהגהות כתב ידו של הרב בעל 'חסד לאברהם' אזולאי על הלבוש שכתב וזה לשונו: "בכל ארץ ישראל נהגו שלא לאומרם" עכ"ל החסד לאברהם, ומרן ז"ל בבית יוסף (סי' מ"ו הובא במגן אברהם שם ס"ק ח') לענין מילוי חשבון מאה ברכות ביום תענית, לא מנה את ברכת יראו עינינו, והרב 'תפילה לדוד' (סי' ש"נ) כתב שעל פי האר"י ז"ל אין לאומרם, עי"ש.

והרבה אחרונים תמהו ע"ז, מדוע אין אומרים אותו בארץ ישראל, דלכאו' אדרבה הרי מצינו ב'מחזור ויטרי' וב'שבלי הלקט' שמתקני תקנה זו שלחוהו לאנשי ארץ ישראל וקבעום, וב'שלחן הטהור' לעיל נמי כתב כן עי"ש. וכנראה דכיון שהי' הרבה זמן דלא הי' קהלות אשכנזים באר"י, נתפשט המנהג הספרדים שלא לאמרו, וראי' לזה דבסידור 'שער השמים' שהדפיס השל"ה הקדוש בארץ ישראל כשאשכנזים היו דרים שם מופיע ברוך ה' לעולם ויראו עינינו כסדרם. אולם בסידור 'צלותא דאברהם' הנדפס מחדש מביא כת"י מר"ת דבירושלים מעולם לא נהגו לאומרו.

וב'כף החיים' (סי' רלז ס"ק ב) הזכיר יראו עינינו בסדר ערבית, ומשמע שנהגו לאומרו כמש"כ הרמב"ם ורק במקצת מקומות לא נהגו הספרדים לאומרו. ובסידור 'אוצר התפילות' בעיון תפלה כתב, שבסידורים ספרדים גורסים 'המולך בכבודו', ומזה משמע שהספרדים אכן אמרו יראו עינינו, וכן הביא שם שבסידורי התימנים חסר תיבות 'ועל כל מעשיו'

משמע שגם התימנים נהגו לאומרו, ומכל אלו כמעט מוכרח שנהגו לומר ברוך ד' לעולם ויראו עינינו.

ובשו"ת 'רבי עקיבא יוסף' [שלעזינגער] (או"ח סי' פ"ו) כתב בזה: "אשר העיד בשם רבו הצדיק מבעלז [השר שלום] זצ"ל שאמר שבשביל זה נחרב צפת בשביל שבטלו מלומר ברוך ה' לעולם וכו' בתפילת מעריב, הנה האי מנהגא לומר ברוך ה' לעולם נתייסד בימים קדמונים ושרשו בתוס' ברכות דף ד', וכד דייקת בלשון התוס' נראה שמסקנתו שגם בזה"ז יש לאמרו ומפרש למה לא הוה הפסק, אולם הב"י בסימן רל"ז מביא בשם הרמב"ן שלא לאומרה **ונראה דמשום זה נקבע כן בארץ ישראל שלא לאומרה כיון דהרמב"ן היה בראשית הישוב בארץ ישראל והוא קבע שלא לאומרה**.

וצריך להבין שהרי כל טעמו של הרמב"ן הוא משום הפסק בסמיכת גאולה לתפלה, וא"כ לפי מה שכתב הט"ז בסימן רל"ו (סק"ב) דאם איחר בתפילתו יאמר ברוך ה' לעולם אחר התפלה, וכן כתב המג"א שם, וא"כ למה לא נאמר תפלה גדולה וספונה כזאת לכל הפחות אחר התפלה, ואם כי עיקר התקנה הוא לאמרו קודם תפילת י"ח, מ"מ בני אשכנז שקבלו מאבותיהם לאמרו ואינו יכול לפרוש מן הציבור שאין אומרים אותו יאמר את התפלה אחר תפילת י"ח, עי"ש.

אולם מש"כ שיאמרו אחר שמונה עשרה - בסידור יעב"ץ כתב שלא לאמרו אחר תפילת י"ח כי הלא עיקר התקנה לאמרו הוא מפני המאחרים בתפילה, וא"כ זה לא שייך אחר התפלה, עי"ש.

אולם יש שכתבו סברא אחרת אמאי לא אמרו באר"י (עי' בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סימן ק"ב): "דיעיין במעשה רב להגר"א סעיף ז' דסובר דאין לאמרו, וכן בסידור הרב השמיט תפלה זו, וכיון דעליית האשכנזים הראשונים לארץ ישראל היו מתלמידי הגר"א וחסידי חב"ד לכן נקבע שלא לאמרו.

גם יש דו"ד באחרוני זמנינו אי בן חו"ל יאמרו באר"י הפסוקים והברכה הנ"ל, ובספר 'מרא דעובדא' (סיפורים מהגאב"ד עיה"ק רבי משה ארי' פריינד זי"ל חלק ב', מדור ויואל משה אות ד') מסופר: "כשהיה רבינו הק' מסאטמאר בארץ ישראל אמר בתפילת ערבית הפסוקים ברוך ה' לעולם אמן ואמן בלחש", עי"ש. וכן נהג מרן רבינו שליט"א בעת ביקוריו בארה"ק במשך השנים לאומרו. אולם ראוי לציין שרבינו הברך משה ז"ל לא רצה להתפלל תפילת ערבית בביהמ"ד בהיותו בארה"ק כי לא רצה לאומרה במקום שהמנהג הוא שלא לאמרו, וע"כ התפלל תפילת ערבית בביתו ואמר ברוך ה' לעולם.

ולעומת זה כשבן אר"י בא לחו"ל נמי נחלקו אחרוני זמנינו בזה, ובאסיפות מכתבים לכ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ל (מהדו"ת קע"ח) מובא בזה"ל: "בענין אמירת ברוך ה' לעולם לבן א"י בחו"ל, הנה בהיותי שם אמר לי' כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל שלא לאומרה" וכו', עי"ש.

וראוי להעתיק מה שסיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א, מה ששמע מאביו הגדול רבינו הברך משה ז"ל, אשר באחת השיחים שהי' לו עם מר דודו כ"ק רביז"ל, נסתובבה השיחה אודות מה שרבים מצדיקי פולין נהגו להתפלל סגור בחדרם, באמרם שבחדר מיוחד יכולין להתאמץ יותר ולכוון בכוונת התפלה, וגם זה נחשב כתפלה בציבור, וע"ז האיר מרן רביה"ק ז"ל שלא כן הי' טעמו של זקיננו מרן הישמח משה ז"ל שגם הוא התפלל בחדרו בהתבודדות, אלא בעבור שהי' מאריך בתפילתיו ובכל פעם כשהזכיר את השם הי' מתפשט מגשמיות ונופל לארץ בחלשות, וכן היו רגילים אצלו בתפלתו מלאכים ושרפים, והי' רגיל לעשות תנועות והויות שונות, שאי אפשר לעשותם ברבים, ולכן התפלל בחדר מיוחד, **ומהאי טעמא לא היה אומר מרן הישמח משה ז"ל ברוך ה' לעולם בתפלת ערבית דאלו הי' אומרו הי' עולה לו לזמן רב מאד כי יש בה ח"י אזכרות ובכל פעם שהזכיר את השם הגיע להתפשטות הגשמיות ע"כ נמנע מלאומרו**.

אולם סיפר מרן שליט"א שלאחריו מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל אכן נהג לאמרו, חוץ כשבאו אליו מזקני החסידים שעוד הסתופפו בצל קדושת זקינו מרן הישמח משה ז"ל והם לא אמרו כמנהג רבם מרן הישמח משה ז"ל, וכשא' מהם התפלל לפני התיבה בבית מדרשו של מרן הייטב לב ז"ל אז גם הוא לא אמרו.

בסיעתא דשמיא

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

סדר החתונה

בבית המדרש הגדול

דק"ק קרית יואל יצ"ו

יום ב' וישב

אול"י ט"ז כסלו הבעל"ט

תפלת מנחה ביום החופה

בשעה 4:45 - ביהמ"ד הגדול - חדר שמואל חיים

ואח"כ יעבור לבדך ולהתברך מכ"ק מרן רבינו שליט"א

קבלת פנים

בשעה 5:30

בהיכל ביהמ"ד הגדול

מעמד החופה

בשעה 6:30

ברחוב שלפני ביהמ"ד הגדול

סעודת החתונה

לכל הקהל הקודש

תיקף אחר החופה

הופעת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

תיקף אחר החופה

ברכת המזון

בשעה 11:00

ואח"כ המצוה טאנץ של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ויה"ר שהשמחה זו ישפע שפע רב לנו ולכל ישראל, וזכות אבוה"ק זי"ע יגן בעדינו לאמטויי לנא מטוב נהורא לטב ולחיין ולשלם.

שישו ושמחו בשמחת רבינו!

דיני בל תשחית בכלים [פכים קטנים]

בפרשתן ויותר יעקב לבדו (לב, כה), וברש"י שכח פכין קטנים וחזר עליהם, ומקורו בגמ' (חולין צא.) אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם ויותר מגופם, וכ"כ למה לפי שאין פושטין ידיהם בגזל.

ובמאירי ביאר הטעם, וז"ל: תלמידי חכמים מתוך שאין פושטין ידיהן בגזל, ואין מטכסים שלהם [ואין דרכם] לבקש טרפם בדברים שאינם מהוגנים, ראוי להם לצמצם בממונם, ומה ששייך להם יהא חביב בעיניהם עכ"ל.

ובחת"ס ביאר הטעם שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, דצדיקים שכל דרכיהם ביושר אין בנפסיהם שום גזל, אלא אדרבה הכל בקדושה ובטהרה, ולכן חביב עליהם ממונם.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בא ד"ה וגם מקנינו) מביא מזקינו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שכל מה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפילו כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם.

ומכאן תוכחת מוסר לאלו שאינם חסים על ממונם ומשאירין חפציהם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כמו ספרים, מחזורים, סליחות, ונחשב אצלם כפכים קטנים, ונשאר שם לזמן מרובה עד שנחשב להפקר.

ובעיקר יש לעורר בחורים בישיבה, ילדים שבת"ת, בנות בבית חינוך, שמשאירים שם בסוף השנה, ספרים שלמדו בהם במשך השנה, ועפ"י רוב הם ספרים יקרי ערך הראויים עדיין לשימוש (קובץ מפרשים, גמרות, ובבנות מצוי ספרי לימוד), וצריך לעוררם שיש בזה משום בל תשחית, חוץ מזה שהם גורמים לאיבוד ממון של הוריהם, ויש לחנכם על זה.

וכן מצוי במקוואות שמשאירים שם מגבות (האנט"ד) חליפות ושאר בגדים, וכשנזכרים ששכחו אותם אינם טורחים לשוב לחפשם ולקחתם.

ועתה בימי החורף מצוי שבעת הגשם כשלובשים מעיל [מאנט"ל] ולוקחים שירע"ם יש להקפיד לכתוב עליהם שם וסימן בכדי שיוכלו לשוב ולקחתם.

השחתת כלים

כשם שצריך להזהר בגופו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, כך צריך להזהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, וכל המשבר כלי או קורע בגדים או הורס בנין או סותם מעיין, וכן המקלקל שאר כל דבר הראוי בו בני אדם, עובר בלאו שנאמר לא תשחית את עצה וגו'. (דברים יט ב).

לשון שועה"ר חו"מ דיני שמירת גוף ונפש ובל תשחית סעי' י"ד (עפ"י הרמב"ם מלכים פ"ו ה"י).

שורש המצוה

בכדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב בבריות ומקרבין אותן לתורה, ולא יאבדו אפי' גרגיר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם.

ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם,

והמה משחיתם במדה שאדם מודד מודדין לו, כלומר בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב "שמח לאיד לא ינקה רע" והחפץ בטוב ושמח בו נפשו בטוב תלין לעולם, זה ידוע ומפורסם. לשון ספר החינוך סי' תקכ"ט.

איסורו מן התורה או מדרבנן

נחלקו הפוסקים אי איסורו מן התורה או מדרבנן.

די"ל דדוקא קציצת אילן אסור מן התורה אבל שאר דברים אסור רק מדרבנן, בשדי חמד ח"א נ"ז ע"א האריך להביא מחלוקת ראשונים בזה, ומלשון השועה"ר שהבאנו משמע שאיסורו מה"ת דילפי' מהפסוק הנ"ל, ועי' שו"ת אמרי יושר ח"א סי' ק"ג ד"ה והנה.

השלכת בגדים וכלים

מי שיש לו בגדים ומנעלים הרבה שאין לו צורך בהם, ואין לו מקום להחזיקם, ואינו מוצא מי שרוצה לקחתם יכול להוציאם לרחוב דרך הפקר, ואין זה בכלל השחתה.

שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קנ"ט ב', דאף אי בל תשחית בשאר ענינים הוי איסור דאו', לא שייך גדר בל תשחית אלא בעושה מעשה השחתה, אבל במפקיר כליו ומוציאם לרחוב דרך הפקר, נהי דיכול להיות השחתה, אבל אינו מוכרח דקירוב שיבואו אחרים ויקחו.

כהיום שמצוי הרבה מקומות שאפשר למסור בגדים ישנים, נכון למוסרם שם ולא לזורקם בדרך הפקר.

בגדים ישנים

כנראה דבגדים ישנים כל כך שקרוב לודאי שרוב אנשים לא ישתמשו בהם, לא שייך לאסור לזורקם לגמרי, דהרי ממילא הם אינם ראוים לשימוש.

וכן משמע מל' השועה"ר שהבאנו שכתב המקלקל שאר כל דבר "הראוי ליהנות בו בני אדם" עובר באיסור, ומבואר דדוקא דבר הראוי ליהנות, ולכן בפשטות בזמנינו בכל אופן של בגד שרוב אנשים אינם משתמשים בהם אין בזה האיסור.

השחתת כלים לצורך תיקון

השחתה בכדי לתקן איזה דבר או לצורך השתמשות בו מותר, ולכן מותר לשרוף כסא ושולחן ושאר כלים בכדי להתחמם בהם, ומותר רק כשאין לו עצים אחרים, אבל כשיש לו עצים אחרים אסור לשרוף כלים.

שועה"ר שם, ומקורו בגמ' (שבת קכ"ט ע"א) דמי שהקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה, ואם אין לו עצים למדורה אפשר לקחת כסא או שולחן ולהסיקם למדירה. וכן מצינו בגמ' (ביצה לא) ונפסק בשו"ע (סי' תק"א סעי' י') דמסיקין האש ביו"ט בכלים, ובאחרונים כתבו שם דזהו דוקא כשאין לו עצים אחרים לצורך תבשילו, אבל כשיש לו עצים אחרים ולוקח כלים הריהו עובר בבל תשחית.

השחתת כלים לשכר חימה

המקרע בגדיו מחמת כעס, והמשבר כליו מחמת כעס, והמפזר מעותיו מחמת כעס, כעובד עבודה זרה.

שבת קה:, שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. ובס' החינוך (מצוה תקכ"ט) כתב דכל אדם חייב לגעור ביצרו ולכבש תאותו, עד שיגביר נפש המשכלת על נפש המתאוה, ולכן שיצרו אומר לו שמתוך חמה ישחית כליו לא יאמין לו.

השחתת כלים להטיל אימה

להשחית כלים בכדי להראות כעס וחימה ולהטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגים כשורה, נחלקו הפוסקים בזה, וראוי שלא להתרגל בזה.

דבגמ' שבת ק"ה ע"ב מובא דמותר לשבור כלים בכדי להטיל אימה על בני ביתו ואינו נחשב כעובד ע"ז, ונחלקו הפוסקים התם אי מירי דוקא בכלים שבורים, או אפי' בכלים שלימים ואין בזה איסור בל תשחית כיון ששובר לצורך הטלת אימה, הרי"ף והרא"ש העתיקו הגמ' כנוסחתו ולא חלקו בין כלים שלימים לשבורים, ומזה משמע דבכל ענין מותר, וכן מבואר כדבריהם בתוס' קידושין לב. לגבי אב שזורק ארנקו של בנו, וכתבו התוס' דעושה כן להטיל אימה, דאל"ה הריהו רשע דעובר משום בל תשחית, ומשמע דאפי' בכלי שלם ליכא בל תשחית, אולם בסמ"ק חולק וס"ל דהגמ' איירי דוקא בשבורים ובשלמים באמת יהא אסור, וכ"כ במהרש"א שם, ועי' שדי חמד ח"א דף רי"ט ע"ב שהביא את כל הנ"ל באריכות. ובשו"ע הרב (שם) פסק להחמיר דאסור.

ובמאירי כתב וז"ל: ואף על פי שהתרנו לקרוע בגדים ולשבר כלים בכדי להטיל אימה, והרבה מן החכמים היו נוהגין כן, ראוי לכל חכם שלא ירגיל עצמו בכך, שמא ילמדו ממנו אנשים שאינם מהוגנים, ובשדי שם העתיקו, וכתב שאפשר דחומרת השועה"ר בזה על אף ששאר הראשונים שהקילו בזה לכאו' נקט היפך רוב הראשונים, אלא דיסוד דבריו הוא מדברי המאירי וקטן נתלה בגדול, ובס' החינוך (מ' תקכ"ט) כתב דבגמ' הביאו מעשים בקצת חכמים שמראים עצמם כעוסים כדי ליסר בני ביתם ומשליכין מידם שום מאכל או שום דבר, ומכל מקום השגחתם היתה בהם לעולם שלא ישליכו דבר שיהא נשחת בזה. (ומשמע שם שדעתו ג"כ שאין לעשות כן).

שבירת כלים לצורך מצוה או מנהג

מצינו בכמה מקומות ששוברים כלים לצורך מצוה או ענין:

שבירת כלי בתנאים ובחופה

המנהג לשבור כלי בתנאים ובחופה כדמובא בשו"ע (סי' תק"ס סעי' ב' ברמ"א ובאחרונים שם) ובפמ"ג (משב"ז ד) כתב דאין בזה משום בל תשחית כיון שעושין כן לרמז ומוסר למען יתנו לב ולזכור את ירושלים.

והוא כתב שם דלכן תחת החופה לוקחים כוס שלם ובתנאים לוקחים קערה של חרס שבורה, כיון דבחופה לוקחים בכדי לזכור חובן ירושלים לכן לוקחים שלם זכוכית, משא"כ בתנאים שעושים בזה להבהיל ולמעט השמחה ראוי ליקח קדירה שבורה חרס מחרסי האדמה, עיי"ש עוד באריכות, ובאחרונים כתבו דלא יפה עושים בני אדם החסים על ממונם ומחזירים אחר פחים קטנים ושבורים כי אין ראוי לעשות כן כי הוא זכר לחורבן וצריך שיהיה כוס יפה לערך בעל השמחה כדי שידאג עליו בעל השמחה, שדי חמד מ' זיי"ן אות י"ב.

שבירת כלי בכדי למעט שמחה יתירה

בגמ' ברכות (ל' ע"ב) מביאה עובדא בנישואין שהיו שמחים בה הרבה יותר מדי והביאו החכמים כלי יקר ששוה ד' מאות זוז ושברוהו ונפסק השמחה.

ובתוס' שם דמכאן המנהג לשבור זכוכית בנשואין, ובמהר"ץ חיות וכן בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') כתבו דלכן אין בזה משום בל תשחית כיון שעשו כן לצורך מצוה בכדי להעציבם, אולם מהפמ"ג הנ"ל מבואר דבאמת לצורך מצוה מותר, אולם בכדי למעט השמחה עדיף לקחת כלי שבור, וכן כתב בס' בן יהוידע שהכלי ששברו היה כלי סדוק ועומדת לישבר, משום איסור בל תשחית. וכנראה דכולם מודו שמותר לשבור לצורך מצוה, אלא דהיכא דאפשר בענין אחר, הם סוברים דעדיף להשחית באופן היתר.

שריפת בגד משום צניעות

בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') השיב לגבי בעל שחושש שבגד אשתו, אינו ראוי לפי דרכי הצניעות, והבעל חושש שאשתו תלבש הבגד, יכול הבעל לשרוף הבגד, כיון שעושה כן לאפרושי מאיסורא דחושש משום צניעות.

עיי"ש באריכות שיעשה כן באופן שלא יבואו לידי קטטה.

שריפת בגדים בל"ג בעומר

כידוע הנידון אצל גדולי עולם בענין המנהג של שריפת בגדים בל"ג בעומר, ואותם שקיימו המנהג דעתם היתה דאין בזה משום איסור בל תשחית כיון שעושין כן מחמת המנהג.

דבשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ה' סי' ל"ט) קורא תגר ע"ז שעוברין בבל תשחית ועוד טעמים, אמנם הגאון רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת כתב בקונטרס מיוחד בשם "כבוד מלכים" אשר בו הוא מברר שאין בזה איסור בל תשחית ואדרבה מצוה הוא, וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (שם) דזה נחשב לצורך מצוה, וכמו שמדליקים נרות בביהכ"נ אפילו ביום.

ליתן כלים לקטן שישחק בהם וישברם

מותר ליתן לקטן כלים שישחק בהם וישברם, שזהו צורך הקטן, ויש שכתבו שזהו דוקא בכלים שאין דמיו יקרים או בכלים סדוקים כבר, מצוי שנותנים לקטנים דפים וניירות לעסוק בהם, שיש להם תענוג לקרוע ניירות ולחתכם לחתיכות קטנות.

בגמ' יומא ע"ח ע"ב מובא עפ"י רש"י דרבא קנה עבור בניו כלים סדוקים של חרס בדמים קלים שישחקו בהם וישברו אותם, ובגמ' מביאו שם הטעם כיון דזהו רבותיה של קטן, דהיינו שזהו גידולו של קטן שהוא צריך לזה בכדי לגדול, ובפשטות מבואר דליכא בזה בל תשחית, אולם בפי' היעב"ץ כתב דלכן לקח כלים סדוקים משום איסור בל תשחית, ובשו"ת תורה לשמה סי' ת"א כתב דההיתר שם כיון ששוים היו בדמים קלים, והיה תענוג לקטנים בשבירותם לכן אין בזה משום בל תשחית, ושם השיב כן לגבי השאלה ליתן לקטנים ניירות שיש בהם מעט לכלוך לשחק בהם.

חקירה בענין בל תשחית לקטן

ויש לחקור במי שנותן כלי לקטן שיודע ודאי שישברנו, אי זה נחשב כמי שהגדול שנתנו עובר בבל תשחית דהוא גרם שיהא כאן השחתה, או כיון דהקטן הוא זה ששבר החפץ הרי זה נכשל בכבל האיסורים בתורה שאסור לגדול ליתנם לקטן שהגדול עובר על איסור ספיה לקטן.

והנפק"מ בין הסברות הוא לפי דעת הרשב"א שסובר שאיסור דרבנן מותר ליתן לקטן לצורך הקטן, א"כ לפי הפוסקים הסוברים שאיסור בל תשחית בכלים אינו אלא איסור דרבנן, א"כ יהא מקום להתיר ליתן לקטן כלים אף שישברם דהוי לצורכו, ומהרה"ג ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ שמעתי דזה נחשב כספיה לקטן ולא כמי שעובר בעצמו בבל תשחית, כיון דדרך השחתה הוא כשהוא בעצמו משחית, משא"כ כשהוא נותן לקטן אין זה דרך השחתה וזו רק בכלל ספיה, ולמעשה אין נפק"מ בזה דממילא דעת רוב הפוסקים שזהו איסור דאורייתא.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
בני ברק
יתן ה' את ברכת אברה"ם
באותות הוקדה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקירא, ארי שבחבודה, רב פעלים לתעודה ולתודה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען הרחבת גבולי קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה,
הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד
מוה"ר חיים אברהם
ראזענפעלד הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א
לרגל שמחת נישואי בנו ני"ו
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
יה"ר שיזכה לראות ולדוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.
החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת המוסדות והקהילה
פה בני ברק יצ"ו

עבירות שבין אדם לחבירו (ז)

א. לאחר פיוס ג' פעמים כדין חייב הנפגע למחול לחבירו ואם אינו מוחל הרי הוא אכזרי (א) והוא החוטא (ב).

ב. ויתבונן במאמר חז"ל דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו (ג).

ג. אף שאין חיוב למחול קודם שנתפייס ג' פעמים מכל מקום ראוי לאדם להיות נוח להתפייס ולהקדים מחילתו כבר בפיוס הראשון (ד) ומדת חסידות למחול אף קודם בקשת המחילה ובזכות זה זוכה האדם לאריכות ימים (ה).

ד. אמנם אם הפוגע אינו מוחל וכוונתו לטובת המבקש כדי שיהא נכנע לבו הערל ולא ירגיל בכך מותר (ו).

ביאורים והוספות

(א) רמ"א (סי' תר"ו ס"א) וכמבואר במשנה (ב"ק צ"ב) מנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי וברמב"ם (הלכות תשובה פ"ד י') אסור לאדם שיהיה אכזרי ולא יתפייס וכן נפסק בחו"מ (סי' תכ"ב) ואסור לנחבל להיות אכזרי מלמחול

(ב) לשון הרמב"ם (פ"ב ט') וכוונתו דנחשב לחטא משום מדת אכזריות ועובר בזה על מצות עשה של והלכת בדרכיו (הלכות דיעות פ"א ה')

(ג) משנ"ב סק"ח והוסיף שם דאם הוא לא ירצה למחול לחבירו גם לא ימחלו לו עונותיו ובשער הציון (סק"ח) ביאר דלמעלה דנין מדה כנגד מדה וצריך למחול לחבירו אפילו אם חטא כנגדו במזיד ובמרד ואז מוחלין לו גם כן אפילו על המזידות וכמו שאמרו בגמ' למי נושא עון למי שעובר על פשע

(ד) ברמב"ם הלכות תשובה (פ"ב י') כתב אסור לאדם שיהיה אכזרי ולא יתפייס אלא יהיה נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל בלבב שלם ובנפש חפיצה ובהלכות חובל ומזיק (פ"ה י') כתב "וכל הממהר למחול הרי הוא משובח ורוח חכמים נוחה הימנו"

(ה) כמובא במעשה דמר זוטרא במגילה (כ"ח) והביאה המשנ"ב (סי' רל"ט סק"ט) "גם ראוי למחול לכל מי שחטא כנגדו וציערו ובזכות זה האדם מאריך ימים"

(ו) רמ"א (ס"א) ומשנ"ב (סק"ט) ופשוט שאין למהר ולהחליט שאינו מוחל משום שזה לטובתו שילמד לקח דהרבה פעמים מעורב בזה רצון של נקמה ובערוך השולחן (ס"ב) אחרי שהביא היתר זה הוסיף "אך באמת לא שכיח דבר זה" ולכאורה כוונתו דמאחר דחיוב המחילה הוא הוא רק אחרי פיוס ג' פעמים כדין ובדרך כלל כבר הראה בזה חרטתו וצערו על מה שפגע ודבר זה מספיק שלא ירגיל בכך ועיין במשנ"ב שכתב דאף באופן שהתירו לו שלא ימחול אבל יש להסיר מלבו השנאה אחרי דבאמת ביקש ממנו מחילה

ו. ה. וכן אם הפוגע מכוון בזה לטובת עצמו שמתיירא שיגיע לו היזק אם ימחול באופן זה אינו צריך למחול [ז].

אם הפוגע גרם לחבירו נזק בממון אף שאינו חייב לשלמו בדיני אדם אלא רק בדיני שמים כגון גרמא יכול הפוגע להתנות מחילתו שתהיה רק אם ישלם נזקו [ח].

ז. אם הוציא על חבירו שם רע אינו צריך למחול לו [ט]. ומדת ענוה למחול גם למוציא שם רע [י].

ח. ואם הוציא שם רע שיש בו פגם שפחה [איסורי עריות] אין לו מחילה עולמית והנפגע אינו יכול למחול [יא].

ט. ואם המוציא שם רע עושה פעולות לפרסם בשער בת רבים שדבריו היו שקר ומבקש מחילה אז צריך הנפגע למחול גם על הוצאת שם רע [יב].

י. אם הוציא שם רע על חבירו באופן שחבירו אינו חייב למחול לו יש לו לבקש מחבירו מחילה אפילו אלף פעמים ולא רק שלש פעמים [יג] אך יש שכתבו דגם במוציא שם רע אין צריך לבקש ממנו יותר משלש פעמים [יד].

ביאורים והוספות

(ז) משנ"ב (סק"י) וראה בספר תוספת יום הכיפורים (יומא פ"ז) שכתב דמקור היתר של הרמ"א הוא מהעובדא דר' חנינא לא קיבל פיוס מרב תליסר מעלי יומא דכיפורי והיינו דבאמת בלבו מחל רבי חנינא לרב והוי מחילה ורק "לטובת רב לא פרסם לו המחילה" ולדבריו כוונת הרמ"א רק להקל שאינו צריך להודיעו שמחל אבל בלב צריך למחול וכן משמעות המשנ"ב סק"ט

(ח) מקור חיים (ס"א) ומשמע דאם גרם לו נזק באופן שאף בידי שמים אין בו חיוב תשלומים הרי זה חייב למחול מבלי שום תשלום, עוד כתב שם שאם אין לחבירו עתה לשלם ורוצה לשלם כשיהיה לו אין צריך למחול לו מחילה עולמית ודי שימחול לו על החיוב לשלם מיד וישלם כשיהיה לו עיי"ש

(ט) והטעם דיש מי ששמע את החשד ולא שמע את הפיוס ונשאר השם רע כ"כ במשנ"ב (סקי"א) והגדרת "שם רע" היינו דבר של שקר כמבואר ברמב"ם (דיעות פ"ז ה"ד) ואם הוא דבר אמת הרי זה בכלל איסור לשון הרע ובספר חוט שני (יוהכ"פ פ"ב סק"ז) כתב דגם דבר של אמת יש בו מוציא שם רע כשמתפרם הדבר

(י) כמבואר במגן אברהם ומקורו הוא ביש"ש (ב"ק פ"ח סי' ס"ג) "ומ"מ נראה דמדת ענוה וחסידות שיכוון לכוף יצרו ולמחול במחילה גמורה אף שהדבר קשה"

(יא) פמ"ג משב"ז (סק"ג) דהוצאת שם רע שנוגע לאיש המסוים שדיבר בגנותו כגון שקראו רשע וטמא יכול למחול על כך אבל פגם משפחה שהוא ענין הנוגע גם לדורות הבאים בזה מבואר בירושלמי (ב"ק פ"ח ה"ז) דאין לו מחילה עולמית וסיים הפמ"ג "על כן יזהר מאוד מזה דהוי מעוות לא יוכל לתקון ח"ו

(יב) ערוך השולחן (ס"ב) דהרי כל הטעם שאין צריך למחול הוא בגלל שיהיו אנשים שלא ישמעו מן המחילה וישמעו רק את השם רע ולכן אם מפרסם באופן שכולם ישמעו וידעו שהיה שקר שוב אין חשש זה וחייב למחול מצד עיקר הדין

(יג) כ"כ בלבוש (ס"ו) ובכף החיים סקל"ג

(יד) ישועות יעקב סי' תר"ו שו"ת מהרי"ל דיסקין קונטרס אחרון אות פ"ד

ספה"ק קדושת לוי:

דאס הייבט אויך די נשמה פון א איד, און נעס איז אים מקשר צום מלך הכבוד

קריאת הקודש ללימוד ספה"ק קדושת לוי הכנה לחנוכה

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום ה' פרשת וישלח תשפ"ה

דוד המלך זאגט און תהלים קאפיטל כ"ד **שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד.** עס זאל קומען די מלך הכבוד, נאכדעם פרעגט די פסוק מי זה מלך הכבוד, ווער איז דער מלך הכבוד, ענפערט די פסוק ה' עיזוז וגיבור ה' גבור מלחמה.

מ'רעדט דא 'שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם', עס זאל קומען דער מלך הכבוד, מ'הייבט אן אריינצוטראכטן וואס פאר א קשר האב איך מיטן מלך הכבוד?, וואס פאר א קשר האב איך מיטן מלך הכבוד? וואס פאר א געפיל האב איך צום מלך הכבוד?

די ספרי תלמידי בעש"ט הק' זי"ע דאס פלאמט אויף דאס הארץ אז מען זאל האבן אביסל אן הרגש, מען זאל שפירן אז מיין נשמה איז א חלק אלוקי ממעל פונעם מלך הכבוד, ממילא האב איך א קשר און איך האב א שייכות צום מלך הכבוד, איך בין נישט סתם א מענטש, ווי א בעל חי וואס דרייט זיך ארום דא אויף דער וועלט.

מען זעהט ס'איז דא בהמות וואס דרייען זיך ארום אויף דער וועלט, ס'איז דא גוים וואס דרייען זיך דא ארום אויף דער וועלט, ס'איז א בעל חי, ס'איז א ברי', אבער וואס פאר א שייכות האט עס מיטן מלך הכבוד? עס האט נישט קיין שום שייכות. א איד איז אנדערש, א איד האט א הייליגע נשמה, די נשמה איז א חלק אלוקי ממעל ס'איז א חלק פונעם מלך הכבוד, און עס האט א קשר צום מלך הכבוד.

אבער דאס צו פארשטיין, און מרגיש זיין אז מיין נשמה איז א חלק אלקי פונעם מלך הכבוד, דאס איז נישט פון זיך אליינס, פארדעם דארף מען עוסק זיין בתורה און ספרי תלמידי בעשה"ק, זיי ברענגן ארויס דאס פנימיות הלב, צו וויסן אז יא! איך האב עפעס א שיכות מיטן מלך הכבוד.

ספה"ק קדושת לוי, דאס איז איינס פון די ספרים וואס האט אין זיך א געוואלדיגע קדושה, און עס הייבט אויף די נשמה פון א איד און עס איז אים מקשר צום מלך הכבוד.

פאריאר האט מען אייגעפירט אז מען זאל לערנען פאר חנוכה אלס הכנה די ספר קדושת לוי די קדושות, עס איז געווען א ציבור אידן וואס האבן עס געלערנט און זיי האבן שטארק הנאה געהאט, זיי האבן געפילט א דערהויבענקייט.

עס גייט נאכמאל קומען היי יאר חנוכה, די וואס האבן פאר יאר נישט געלערנט צו זיי קען מען זאגן 'טעמו וראו כי טוב' קאסט עס מען זאל טועם זיין פון זיו נעימות פון די תורה הקדושה פון די הייליגע ווערטער פונעם בארדיטשעבער רב זי"ע, עס הייבט א איד און עס בינדט אים צו צום מלך הכבוד.

און די וואס האבן יא געלערנט פאר יאר, האבן דאך שוין געזעהן דבריו הקדושים. וויל איך בעטן מען זאל עס נאכמאל איבער לערנען, דאס צווייטן מאל לערנען וועט מען עס בעסער פארשטיין וועט עס זיין א קשר אמיץ וחזק צום מלך הכבוד.

די נר ה' נשמות אדם וואס די חנוכה לעכט צינדן אן, דאס איז נר ה' דער קשר צום מלך הכבוד.

די אויבערשטער זאל העלפן אז מען זאל האבן די זכי עוסק צו זיין און זיינע הייליגע ווערטער, און די הייליגע בארדיטשעבער רב זאל אונז מקשר זיין צום מלך הכבוד, און דאס איז די גרעסטע כבוד פאר א איד אז ער האט א שיכות און קשר צום מלך הכבוד.

קסת הסופר סימן כה

הֵיכִי בְּתִיבַת מְגִלַּת אֶסְתֵּר וּתְפִירָתָהּ וּבוֹ י׳ סְעִיפִים:

ב. וְכֵן לְעִנְיַן צוּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת, וְהַקַּפַּת גְּוִיל, וְחֹק תּוֹכוֹת, דִּינָהּ כְּמוֹ סֵפֶר תּוֹרָה. וְנָהֲגוּ גַּם לְתַיְּגָהּ כְּמוֹ סֵפֶר תּוֹרָה. גַּם צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בָּהּ בְּחֲסֵרוֹת וְיִתֵּרוֹת (מֵיהוּ בְּדִיעֲבַד אֵין לְפַסֵּל מִשּׁוּם חֲסֵרוֹת וְיִתֵּרוֹת, דַּאֲפִילּוּ הִשְׁמִיט בָּהּ הַסּוֹפֵר בְּאֶמְצָעָהּ תֵּבוֹת וּקְרָאן הַקּוֹרֵא עַל פֶּה יָצָא. אִם נִמְצָא כְּתֻבַת לַיְּהוּדִים ה״א יְתֵרָה אַחַר הָוָא״ו עַיֵּן בְּסִימָן י״ב ס״ק ב׳). וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שִׁיטוֹתֶיהָ שָׁווֹת. גַּם צְרִיכִין לְכָתְבָהּ מִן הַכְּתָב וּלְהוֹצִיא כָּל תֵּבָה מִפִּיו לְדֶם שֶׁיִּכְתְּבֶנָּה כְּמוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה:

ב. וְכֵן לְעִנְיַן צוּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת[י], וְהַקַּפַּת גְּוִיל[יא], וְחֹק תּוֹכוֹת[יב], דִּינָהּ כְּמוֹ סֵפֶר תּוֹרָה.

שנילי הסופר

י) **צורת האותיות:** צורת האותיות במגילה כדין צורת האותיות בספר תורה[1].

קוצו של יו״ד: צריך לדקדק לכתוב קוצו של יו״ד, היינו עוקץ שמאל של יו״ד. ולא דמי לתגין שנחלקו בזה הפוסקים[2] [3].

---

1 זה לשון הטור (סעיף א) ״ורבינו תם ז״ל כתב כיון דנקראת 'ספר', נותנים לה כל דין ספר תורה, חוץ ממה שמפורש בהדיא, דהיינו שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה. אבל לכל שאר דברים היא כספר תורה לענין וכו', וחטוטרת חיתי״ן, ותליית ההי״ן וקופין, וכל גופי האותיות בצורתן וכו׳״.

וכן נפסק בשו״ע (או״ח סימן תרצא ס״ב) ״ודינה כספר תורה: לענין היקף גויל, וחטוטרות חיתי״ן, ותליית ההי״ן וקופי״ן, וכל גופות האותיות בצורתן״.

וביאור מש״כ בטושו״ע **'וחטוטרות דחיתי״ן'**, היינו חטוטרת שעושים באות חי״ת. והנה נחלקו רש״י ותוס׳ בענין החטוטרת. דעת רש״י (מנחות כט:) דהיינו מקל, דהיינו שעושים גגו של חי״ת ישרה, ומוסיפים מקל והוא כמין תג גדול. ודעת רבינו תם (שם ד״ה דחטריה לגגיה דחי״ת) שעושים ב' זייני״ן, ועל גביהן חטוטרת, שהיא כמין גג גבוה המחבר אותן זו לזו. ולהלכה עושים כדעת שניהם, דהיינו שהשני זייני״ן מחוברים בחטוטרת, וכן מקל בראש רגל השמאלי. **וע״פ האר״י ז״ל** נוהגים לעשות חטוטרת זו, כשצדה הימני שמעל ראש הימני עבה, וצורת השמאלי שמעל ראש השמאל דק.

וביאור מש״כ בטושו״ע **״ותליית ההי״ן והקופי״ן״**, היינו אותיות ה״א וקו״ף רגל השמאלי של האות אינה נוגעת בהאות. ובזה הם שונים מכל שאר האותיות שהמה מחוברים.

וצריך שרגל השמאלי לא תהיה סמוכה ממש לגגה, וכן לא ירחיקה יותר מעובי הגג. אלא יהא ביניהם חלק כדי שאדם בינוני יכירנו היטב מעל ספר תורה, שע״ג הבימה כשקורא בו. ולא תהיה הרגל נגד אמצה הגג, אלא נגד סופה בצד שמאל. ואם נגע הרגל בגגה אפילו נגיעה דקה כחוט השערה פסולה, אע״פ שהתינוק יודע שהיא אות ה״א (משנת סופרים אות ה״א וקו״ף)

2 משנת הסופר (שם, ביה״ס ד״ה צורת האותיות) ואף שמצינו לגבי תגין דשעטנ״ז ג״ץ פלוגתא בין הראשונים, אם גם במגילה יש חובת תיוג, דשאני התם דהתגין אינם מגוף האות, כמו שאמרו במנחות (כט:) שמצא להקב״ה קושר כתרים, עיי״ש, ולכן י״א

אמנם בספר תורה אפילו אם חסר רק קוצו של יו"ד אחת, פסולה, וכן אפילו אם אות אחת אין צורתה עליה, פסולה. אבל במגילה שיש בה שינוי האות, או חסרון קוצו של יו"ד במקומות בודדים, אינה פסולה, דלא גרע מטשטוש אותיות שמבואר בשו"ע[4] דכשר במקצתה[5].

כתיבה נאה ונסה: יש לכתוב כתיבה נאה ומיושרת[6]. ולכתחילה יכתוב כתיבה גסה קצת[7].

כתיבה תמה: כתב בשו"ע[8] "צריך לדקדק בכתיבת האותיות שלא תשתנה צורת שום אחת מהן, ולא תדמה לאחרת. הגה ולכתחלה יכתוב בכתיבה תמה כמבואר בטור ובשאר פוסקים, והוא ידוע אצל הסופרים".

אם שינה: כתב הרמ"א[9] "מיהו אם שינה בצורת הכתב אינו פסול". פירוש שלא כתב תמונת האותיות המזכר בספרים, אבל תמונת האות מיהו צריך. והכלל בזה דדבר שאין לו שורש בגמרא אין לפסול האות עבור זה[10].

כסדרן: מגילה דינה כמו ספר תורה, וכמו שבספר תורה אין צריכים לכתבה כסדרן[11], כמו כן מגילה נמי אין צריך לכתבה כסדרן.

גניבת דעת: יש סופרים המתלמדים, שדרכם להתחיל לכתוב המגילה באמצע המגילה, ואחר כך כותבים את התחלת המגילה, כדי שהקונה לא ירגיש גריעות הכתב שבאמצעה, אין נכון לעשות כן, כיון שדרך הקונה להסתכל בתחילת המגילה, ויש בזה משום גניבות דעת[12].

שאינו מעכב, אבל בקוצו של יו"ד לא שייך סברא זו. ואפילו בתגין כתבו האחרונים שאין להקל בזה רק בשעת הדחק שאין לו מגילה אחרת.

3 כתב הפמ"ג (הובא במשנת סופרים אות יו"ד) שבעונותינו הרבים יש מהסופרים שאינם נזהרים בזה כלל, שאינם עושים עוקץ לצד שמאלי. ובאמת רוב הפוסקים פסקו כר"ת דעוקץ שמאלי מעכב כמו רגל הימני.

4 סימן תרצ ס"ג.

5 **אבל אם כל אותיות יו"ד לית בה קוצו של יו"ד, או שאות מסויים לא עשה כתיקונו בכל אותו אותיות שבמגילה, אע"פ שכל אותו אות עדיין מקצת מהמגילה, נמצא דרובה של המגילה כתובה כהלכתה, מ"מ אפשר לומר דפסולה**, דבזה שעשה שינוי בצורת האות גרע יותר מאם השמיט אותיות, משום דהוה כמזוייף מתוכו. ואפילו לפי הפר"ח הסובר שמקצת האותיות בחק תוכות כשר, וחולק על קרבן נתנאל דמחמיר במזוייף מתוכו, שאפילו במקצת אותיות יהא אסור, מודה הכא דפסול, דשאני בחק תוכות שלא ניכר אחר הכתיבה כלל איך נכתבה האות, משא"כ ביש שינוי צורה בהאות. יעויין בזה במשנת הסופר (שם באור הסופר ד"ה צורת האותיות).

6 כתב הטור (יו"ד סימן רעד ס"ג) לענין ספר תורה "ויכתוב כתיבה נאה ומיושרת", ובבית יוסף (שם) כתב הטעם כדאיתא בגמרא (שבת קלג:) 'זה קלי ואנוהו' התנאה לפניו במצות, ספר תורה נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן".

ובביאור **'קולמוס נאה'**, לכאורה מה הענין שהקולמוס יהיה נאה, כתב בבן יהוידע (שם) דאין הכוונה על גוף הקולמוס שיהא נאה, **אלא על האותיות הנכתבים בקולמוס בצורתם ומידתם והשואתם זה עם זה**, וכן הוא לשון העולם מי שיש לו כתיבה משובחת אומרים עליו קולמסו נאה, עכ"ד. **ולכאורה אפשר לדייק מהלשון 'קולמוס נאה', שאין קפידא ממה יהיה הקולמוס, שהרי לא נאמר קנה נאה, נוצה נאה, אלא קולמוס נאה, והקפידא הוא רק שהאותיות הנכתבים בקולמוס שיהיו נאים בצורתם ומידתם והשואתם.**

7 כתב הרמ"א (סימן לב ס"ד) "ולכתחילה יכתוב כתיבה גסה קצת, שלא יהיו נמחקין מהרה".

8 או"ח (סימן לו ס"א).

9 שם.

10 משנה ברורה (שם ס"ק ה') בשם הנוב"י.

11 ורק בתפילין ומזוזות צריכים לכתבה כסדרן, ואם לא כתבה כסדרן, פסולה.

יא) **מוקף גויל:** אותיות המגילה צריכים להיות מוקף גויל [קלף], כמו בספר תורה[13]. אמנם בספר תורה אפילו אות אחת אינה מוקפת גויל, פסולה. ואילו במגילה אם מקצת האותיות אינם מוקף גויל, כשר בדיעבד.

צריך שלא תדבק שום אות באות אחרת. אלא כל אות תהיה מוקפת בגויל מכל צדדיה[14].

להפריד הנגיעה: אם לא נשתנתה צורת האות ע"י הנגיעה, יכול להפריד בין שתי האותיות, ולא מקרי חק תוכות, מאחר שהאות עצמה היתה כתובה כתיקונה[15]. אבל אם נשתנה האות מצורתה ע"י הדביקות, ואין התינוק יכול לקרותה, וכש"כ אם נשתנה צורתה לאות אחרת, כגון וא"ו שנדבק בסופו לנו"ן כפופה דיבוק עב, ונראית כאות טי"ת, לא מהני לגרור רק הנגיעה משום דהוה חק תוכות[16].

אם דבוקה האות לחברתה לכל אורך האות, נחלקו בזה הפוסקים האם מהני גרירה[17].

חומרת הרשב"א: לפי השו"ע מותר להפריד נגיעה בין שני אותיות, אפילו אם נעשית הנגיעה קודם שנגמרה כתיבת האות, ובא להפרידה לאחר שגמר לכתוב האות. אמנם דעת הרשב"א שאם נעשתה הנגיעה בשעת כתיבה והמשיך לכתוב, לא מהני להפריד רק הנגיעה. ויש לעיין האם יש לחוש לחומרת הרשב"א בכתיבת מגילה[18]

יב) **חק תוכות:** דיני חק תוכות במגילה דינה כספר תורה עצמה, ע"כ 'חק תוכות' פוסל בה[19]. ודוקא ברובה[20], אבל במיעוטה כשר בדיעבד, דלא גרע מהשמיט בה הסופר.

פירוש חק תוכות: היינו שחוקק [מוחק] תוך האות וסביבו, וממילא מה שלא מוחק נשאר על גבי הקלף בצורת האות[21]. וכללא דמילתא, שהגורר מן הדיו לא מהני להחשב כתיבה, ומיקרי חק תוכות, ורק כשכותב בפועל מהני[22].

---

12 משנת הסופר (ילקוט הסופר סימן כח ס"ב) בשם שו"ת עטרת משה (יו"ד סימן רח).

13 שו"ע (או"ח סימן תרצא ס"ב) "ודינה כספר תורה, לענין היקף גויל".

14 שו"ע (סימן לב ס"ד). והא דנקט 'גויל' לאו דוקא, דהרי תפילין וכן מגילה כותבים על הקלף. רק מכיון שדין זה נאמר בהלכות ספר תורה, וספר תורה נכתבת מעיקר הדין על גויל, נקט הלשון מוקף גויל (בה"ל שם ד"ה כל אות).

15 שו"ע (סימן לב סעיף יח). ולא דמי לנפלה טיפת דיו שנתבאר לקמן דלא מהני גרירה משום דהוה חק תוכות, דהתם מיירי שע"י הטיפה נתקלקל צורת האות, משא"כ כאן מיירי שאפילו קודם הגרירה לא נשתנתה צורתה, ולכן מותר להפרידה, ולא הוה חק תוכות (משנה ברורה שם ס"ק פא).

16 וצריך לגרור גם הנו"ן שגם הוא נשתנה צורתה ונפסל על ידי הדיבוק, משנה ברורה (שם סק"פ).

17 כתב במשנה ברורה (שם ס"ק פא) שדעת השערי אפרים שלא מהני גרירה, והפר"ח מיקל בזה, דלא חשיב בהכי שנתבטלה צורת האות, וכ"כ בנתיב חיים.

18 בבאור הלכה (שם ד"ה ואם גרר) הביא שבביאור הגר"א ובספר שערי אפרים חוששין לזה, ולכן סובר המשנה ברורה דאין להקל בזה אלא בתפילין ומזוזות, לפי שתיקונם חשוב כדיעבד, כיון שאם היה צריכים למחוק האות היה נפסל משום שלא כסדרן. אבל בספר תורה, וכן בתפילין ומזוזות אם לא כתב עדיין אחר זה, לא מהני גרירות הדביקות בלבד, אם נדבקו לזה קודם שנגמרה כתיבת האות, וגמר את האות בפסול כאשר הם דבוקים ביחד. ויש לעיין האם במגילה נמי יש לחוש לזה.

19 מגן אברהם (שם סק"א).

20 כתב הפר"ח אם רובה כתובה בהכשר ומיעוטה בחק תוכות, כשרה. דלא גרע מהשמיט בה הסופר אותיות או פסוקים וקראו הקורא על פה דיצא. הובא בלשכה"ס (שם סק"ב), ובמשנה ברורה (שם ס"ק ו). אמנם דעת הקרבן נתנאל (מגילה ריש פרק ב) דאפילו במיעוטו פסול משום דהוה מזוייף מתוכו, וכמו שכתבו התוס' (מגילה ט.) בשם רש"י. והברכי יוסף הליץ בעד הפר"ח דס"ל דתוס' שם חולקים על רש"י. הובא בשערי תשובה (שם ס"ק א).

טיפת דיו: נפלה טיפת דיו לתוך האות לאחר כתיבת האות, ועי"ז אין ניכרת צורת האות[23]. ואפילו אם ע"י הטיפה נחסר רק קוצו של יו"ד בין ימין ובין בשמאל[24], פסול, ואין תקנה לגרור הדיו, ועי"כ יהיה ניכר צורת האות. משום דהוה 'חק תוכות', ודרשינן 'וכתב' ולא וחקק[25].

אפילו אם הטיפה לחה עדיין. והאות עצמה כבר נתייבשה, פסולה. ולא אמרינן שהטיפה ככיסוי בעלמא על האות. כיון שעכ"פ נפסלה צורת האות קודם התיקון[26]. [ופשוט שאסור להורידה עם נייר וכדומה. משום חק תוכות].

לאחר כתיבה: באיסור חק תוכות, אין נפקא מינא בין אם הפסול נעשית בשעת כתיבה, או לאחר כתיבה[27]. [אבל דעת הסמ"ק שאחר שנגמרה האות ליכא משום חק תוכות].

להעביר קולמוס: אם האות נעשית ע"י חק תוכות, לא מהני להעביר קולמוס על האות, שיחשב ככתיבה[28].

אופן התיקון: יגרור ביחד עם הטיפה גם כן מקצת מהאות, עד שלא ישאר עליו צורת האות, ואחר כך יתקננו[29].

גמר האות ע"י כתיבה: נפלה טיפת דיו על האות באמצע כתיבת האות, וגרר מתחילה את הטיפה, ורוצה לגמור האות על ידי כתיבה, דעת הרד"ך שלא מהני הגרירה[30]. אמנם הב"י והרמ"א באבן העזר מקילין בזה, שסוברים שלא מיקרי חק תוכות אלא כשנגמר האות ע"י חקיקה, אבל אם נגמר האות על ידי כתיבה כשר

נפלה טיפת דיו על הקלף, ונעשה ממנו חצי אות, לפי הרד"ך אי אפשר להשלים האות על ידי כתיבה, כיון שתחילת האות לא נעשית עי כתיבה, ולפי הבית יוסף והרמ"א, מקילים אף בזה להשלים כתיבתה. אמנם האחרונים מצדדין להחמיר בזה. אמנם אם משך טיפת הדיו הלחה שנפלה, ומזיזה ממקום למקום, עד שעושה ממנו אות שלם, דבר זה הוה כתיבה ממש וכשר[31].

---

21 משנה ברורה (סימן לב ס"ק סו).

22 משנה ברורה (שם ס"ק סח).

23 והיינו בין אם ע"י הטיפה נשתנה תמונתה לאות אחרת, כגון שנפלה הטיפה תוך חלל האות בי"ת ונראית כאות פ"א. ובין שע"י הטיפה אבדה תמונתה ואין שמה עליה. אע"פ שאינה דומה לאות אחרת. והוא הדין בשאר אותיות, משנה ברורה (ס"ק סג).

24 משנה ברורה (ס"ק סג).

25 שו"ע (שם סעיף יז).

26 משנה ברורה (שם ס"ק סה).

27 ובזה שונה מחסרון מוקף גויל דתליא בשני תירוצים של בית יוסף (סימן לב) האם שייך לאחר כתיבה (בה"ל שם ד"ה אם נפלה).

28 משנה ברורה (שם ס"ק ס"ד, בשם המג"א).

29 שו"ע (שם).

30 משום שכיון שנפלה הטיפה על מקצת האות נתבטל מאותו מקצת שם כתיבה, וכשגרר הטיפה הוה כחקיקה בעלמא. ומה מה מהני אף אם יגמור האות ע"י כתיבה, כיון שתחילתה כתובה ע"י חקיקה. משנה ברורה (שם ס"ק סז).

31 משנה ברורה (שם ס"ק סז).

שמחים לבשר על סיום לימודי הישיבה

הרב גבריאל ברקוביץ שליט"א
ראש ישיבת "תורת חיים" מונרו

RABBI G. BERKOWITZ
39 SATMAR DR. #201
MONROE, NY 10950
845-783-8715-8

בס"ד

ט"ו אלול תשע"ט

לכבוד
הרב משה שאול קליין שליט"א
דיין בבית הדין הגדול "אור יחזקיהו" בני ברק

שלום וברכה!

הנני בזה להודיעך, כי בעזרת השם יתברך, בשבוע הבא ישלים בנך יעקב את לימודיו בישיבתנו הקדושה, ויקבל תעודת סיום.

יעקב הוא בחור מוכשר ומצטיין, בעל מידות טובות ואופי נעים, ומקובל מאוד על חבריו ומוריו. הוא למד בישיבתנו במשך שנתיים, והתקדם בלימודיו בקצב יפה. בשנה האחרונה למד בחברותא עם בחור מבוגר יותר, ועזר לו רבות בלימודיו.

יעקב הוא בן יחיד, ואנו מבינים היטב את הקושי שבפרידה ממנו. אנו מאחלים לו שיצליח בכל דרכיו, ושיזכה להקים בית נאמן בישראל, ולגדל בניו ובנותיו לתורה ולמצוות.

בברכה,

הרב גבריאל ברקוביץ

RABBI MOSHE SHOUL KLEIN
Dayan in Beth Din of Hagaon Harav Wozner Zatzal
and Rabbi of "Or Elechayim" area Bnei Brak

משה שאול קליין
דיין בבית הדין הגדול של הגאון הרב וזנר זצ"ל
ורב בשכונת "אור אלחיים" בני ברק

בס"ד, יום ___ לחודש מרחשון תשע"ט

לכבוד
הרב גבריאל ברקוביץ שליט"א
ראש ישיבת "תורת חיים" מונרו

שלום וברכה!

הנני בזה להודיעך, כי בעזרת השם יתברך, בשבוע הבא ישלים בנך יעקב את לימודיו בישיבתנו הקדושה, ויקבל תעודת סיום.

יעקב הוא בחור מוכשר ומצטיין, בעל מידות טובות ואופי נעים, ומקובל מאוד על חבריו ומוריו. הוא למד בישיבתנו במשך שנתיים, והתקדם בלימודיו בקצב יפה. בשנה האחרונה למד בחברותא עם בחור מבוגר יותר, ועזר לו רבות בלימודיו.

יעקב הוא בן יחיד, ואנו מבינים היטב את הקושי שבפרידה ממנו. אנו מאחלים לו שיצליח בכל דרכיו, ושיזכה להקים בית נאמן בישראל, ולגדל בניו ובנותיו לתורה ולמצוות.

בברכה,

הרב משה שאול קליין

הרב משה שאול קליין
רב ומו"צ בשכונת "אור אלחיים" בני ברק
טל' ___ נייד ___

י"ח כסלו

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקי"ג (וי"א בשנת תקט"ז) לאביו הצדיק נסתר ר' יחיאל ולאמו האשה הצדקנית מרת אדל בתו של מרן הבעשטה"ק זכותו יגן עלינו, הרה"ק ר"ב הי' קדוש מרחם כפי שהעיד בעצמו, שפ"א כשבא מבית הספר שאל אותו זקינו הבעשטה"ק זי"ע מה הוא לומד בחדר, ענה בבא קמא, שאלו זקינו מפני מה דווקא בבא קמא, ענה הילד: כי בבא קמא ר"ת ב'רוך ב'ן א'דל ק'דוש מ'רחם א'מו, בעודו ילד קטן זכה ליצוק מים על ידי זקינו הק' הבעשטה"ק זי"ע שאהב מאד להשתעשע עמו, פ"א הושיב אותו זקינו על ברכיו והאכיל אותו, ואמר: כשיגדל לא יאכל לכן הנני מאבילו עכשיו, כשנעשה בן ג' שנה הביאו אותו להחדר והראה לו המלמד האותיות א, ב, ג, כנהוג, שאל הילד מפני מה נדפס בהסידור סדר האל"ף בי"ת בלא שום נקודות, אמר לו המלמד אמור אתה, ענה הילד למען נוכל לומר האותיות כאשר יהי' ברצונינו, וסיפרו זאת לזקינו הבעשטה"ק, נענה הבעשטה"ק ואמר: מזה נראה שיהי' אדם גדול, כשהי' תינוק הי' ישן עם זקינו, פ"א לא רצה כ"כ ללמוד אצל המלמד, וסיפר המלמד לזקינו שאינו רוצה ללמוד, ושאלו זקינו על זה, ענה הילד וכי איני יודע שאתה הולך ממני בחצי הלילה ואתה לומד עם אחיה השילוני, וגם אני רוצה ללמוד עמו, ומאז והלאה לא לקחו עמו לישן.

בשנת תק"כ נחשחכו העולם בעדו עם הסתלקותו של זקינו מרן הבשטה"ק, אז עבר לתלמידו של זקינו ה"ה הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר פתח אז בית מדרשו בעיר אוסטראה, ושם נתגדל ונתחנך, עם כי עיקר חינוכו הי' אצל הרה"ק מקאריץ, גם הסתופף בצלם של גדולי תלמידי זקינו הק' ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש והרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" מפולנאה, זי"ע, בשנת תקל"ג אחר פטירת המגיד זי"ע הי' מעריצו של הרה"ק ר' מענדעלע מויטעבסק זי"ע, כל רבותיו העידו עליו כבר בהיותו ילד גדולות ונצורות, פ"א אמר הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע לאחד מבאי ביתו של הרבי ר' ברוך, באם הייתם מכירים את רבכם כמו שאני מכיר אותו הייתם יראים מלפניו כמו שאני ירא מפניו, וסיפר כי בהיות הר"ב ילד קטן הייתי אצל המגיד זי"ע ואמר לי המגיד בא ואראה לך "דבר חידוש" אשר לא ראית מעולם, הנה יש אצלי נכד הבעש"ט ה"ה הילד ברוך תראה אותו כי הוא דבר חידוש, ומדי דברי בו נכנס הילד אמר לי המגיד זה הוא הילד תביט בו כי הוא דבר חידוש, ולא הבנתי שום חידוש, אחר כמה שנים הייתי בק' אוסטראה אצל הרה"ק ר' פנחס ודברני ביחד, ובעודנו מדברים חלף מבעד החלון ר"ב עמד ר"פ ואמר לי לך במהרה ותראה את ר"ב כי הוא דבר חידוש אשר לא ראית מעולם, ונזכרתי בדברי המגיד והלכתי בחפזון לראותו, ואז ראיתי והבנתי שהאמת שהוא "דבר חידוש", פ"א ישן ר"ב על מטתו, אמר ר"פ מקאריץ למקורבים שלו בואו ואראה לכם עד

ימי ההילולא

י"ג כסלו

- רבי ישראל ממודז'יץ ב"ר שמואל אלי' מזוואלין – תרפ"א
- רבי ישראל מטשארטקוב ב"ר דוד משה – תרצ"ד

י"ד כסלו

- רבי מנחם נחום משטעפינעשט ב"ר ישראל מרוזין – תרכ"ט
- רבי יעקב משה טורנהיים מוואלברוז ב"ר ישכר בעריש (עבדת יששכר) – תרע"ח

ט"ו כסלו

- רבי דוד מסקווירא ב"ר יצחק – תר"פ

ט"ז כסלו

- רבי מנחם מאמשינוב ב"ר יעקב דוד מאמשינוב – תרע"ח

י"ז כסלו

- רבי דוד טבלי מווינא, חתן המהרש"ל - שכ"ז

י"ח כסלו

- רבינו אברהם החסיד בן רבינו משה (הרמב"ם) - ד"א תתקכ"ז
- רבי ברוך ממעזיבוז' ב"ר יחיאל מיכל ממעזריטש - תקע"ב
- רבי יוסף יצחק מאווריטש ב"ר מנחם מענדל מליובאוויטש - תרל"ץ

י"ט כסלו

- רבי דוב בער (המגיד) ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל - תקל"ג
- רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מליניץ - תקע"ח
- רבי ישע' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג - תרכ"ו
- רבי אלעזר רוקח (אב"ד סקאהל) ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל - תרמ"ב
- רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל - תרע"ו

Podium.nyc

לְבֵית לֵוִ"י נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ,
לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ

לוי ל"יית חן על ראשינו עטרה לברך מזל טוב לידידינו הגלוה אלינו על בן נקרא שמו
הלוי ותיק ועושה למען קופת מוסדותינו הקדושים והמפוארים בכל לב ונפש עבד ה
לוי יום ולילה לא ישבות לקבץ על הגבאר"ת ולילך על הפתחים וילך איש מביתו

יצחק יום יום שקוע בהיכלי תורה תורת"ו שעשוע"ם בקביעות גמור ויאהב
יצחק צהלת פניו ענתה בו על רב טובו וחסדי במעשים טובים וישרים ויזרע
יצחק חכם לב יקח מצוות הודו לו ויזמרו לשמו על כל הטוב אשר עשה ה' עם
יצחק קול ה' נאדרי בכח עסקו חשוב ונערץ לשאת בעול הציבור וישם על

ה"ה ידידינו הנחמד הרבני הנכבד איש החסד והמעש, חכם לב עושה חסד, נערץ ומכובד ידיד כל בני עדתינו, נזר העסקנים ופאר המעשים, מעוטר בכתר שם טוב כבוד שמו תפארתו

במוה"ר
לוי יצחק לעווי
הי"ן

חבר ועד הפועל, ראש העסקנים ועטרת המעשים לטובת הכלל

יחיד מומחה בהתרמת סכומים עצומים לטובת מבצרי התורה והחינוך של מוסדותינו הקדושים

עתה נשמח ונגיל בשמחה וצהלה לרגל עת מועד כי בא בביתו

שמחת הכנסת בנו לעול התורה והמצוות

אשרי שככה לו שבזכות מעשיו העצומים לטובת מוסדותינו הקדושים זה רבות בשנים זכה ליקר וגדולה וישא חן וחסד בעיני נגידים ורוזנים, וה' יתן לו חן וחסד למצוא מסילות בלבות נדיבי העם לתרום את תרומת ה' לטובת לימוד התורה בטהרה של אלפי צאן קדשים שיחיו, ונוצר תאנה יאכל פריה על רב עמלו להרבות פעלים לקופת מוסדותינו הקדושים חלק טוב יאכל בעסק התורה והחזיקך, ומדה במדה ישלם לו הקב"ה לראות רב תענוג ונחת מפרי חלציו לברכה, הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד.

לדור ודור יזכרו מעשיך הטובות לטובת צאן קדשים לעמוד לנו לעזרה
עושר ואושר ישלם לך ה' ברב תענוג ונחת דקדושה מכל צאצאיו בהד והדדה
ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ בזכות עבודתך הנכונה להגדיל תורה
ימין ה' עושה חיל לעמוד על משמרתך במנוחה ושלוה ובקרוב נשוב לציון המעוטרה

אלה הדברים, בהוקרה נאמרים, בשבח ושירים

הנהלת המוסדות

היכן מגיע דביקותו של ר"ב בהקב"ה, ר"פ ניגש אל המזוזה וכיסה אותו בידו, מיד התחיל ר"ב להתונעע על מטתו כמקיץ משנתו, וכאשר לקח את ידו מן המזוזה, ישן ר"ב במנוחה, כך עשה כמה פעמים, אמר ר"פ: ראו עד היכן מגיע קדושת הר"ב שגם באמצע שנתו אינו מסיח דעתו אף רגע אחת מדביקות ה'.

האיש מקדש

שמה באוסטראה נשא את זיווגו הראשון הרבנית בתו של הנגיד רבי טובי' קצקש ז"ל מאוסטראה, הרב מפולנאה הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף"הי' השדכן, השידוך הי' נמשך שתי שנים ולבסוף נסעה אמו מרת אדל ע"ה עם בנה לאוסטראה, והי' על האכסניא, והרב מפולנאה הלך להצד השני וגמר עמהם, זמן קצר אחר החתונה נתדלדל הגביר, וירד מנכסיו, ונשאר הר"ב בלי משען, והי' בדוחק גדול, והי' שם הרה"ק רבי אהרן זי"ע הידוע בשמו "דאקטיר גארדן" מתלמידי המגיד זי"ע, וקיבל על עצמו מצוה זו לפרנס את ר"ב, וכל שבוע שלח עם חסיד אחד סכום כסף לאשתו של ר"ב, ור"ב לא ידע מזה, כשנפטר הדאקטיר גארדן, נתוודע לר"ב מן הדבר שעשה הדאקטיר גארדין, והי' לו קפידה על החסיד על שלא גלה לו מזה, שאם הי' יודע מזה הי' יכול לעשות לו טובה גדולה יותר מאשר נתוודע לו עתה, בזו"ש הי' חתן ש"ב בתו של הרה"ק ר' אהרן מטשטוב בן הרה"ק ר' צבי בן מרן הבעשטה"ק, זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקל"ח עם עלייתו של הרה"ק רבי מענדעל מוויטעבסק זי"ע לאה"ק, התחיל להתנהג באדמורו"ת, בשנת תקמ"א התיישב הר"ב בעיר טאלטשין, והקים את חצרו הק' בבחינת מלכות, הי' לו בית גדול ומפואר, והי' נוסע עם מרכבת שרים, ומטלאשין עבר לעיר זקנו מעזיבוש, ושם נהרו אליו אלפי חסידים, וגם צדיקי דורו הכניעו את עצמם תחתיו ויראו ופחדו ממנו יראת הרוממות, מסופר כאשר בא להתיישב במעזיבוש אמר: פה אשב כי אויתיה" (תהלים קל"ב) שזה מקום זקיני הק' הבעש"ט זי"ע, וכי תימא "צידה ברך" מאין יקח ברוך מזון וצידה, "אברך אביוניה" אברך את העניים שיתעשרו, "אשביע לחם", ועי"ז אקבל פדיונות ואתפרנס מכך לשובע, ואכן נהרו אליו אלפי חסידים והמון עם מי להסתופף בצלו לקבל רוחניות ומי להתברך ממנו בישועה ורחמים.

תורה

הי' תלמיד חכם גדול ובקי נפלא, הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע אמר שר"ב בעת שהי' כבן י"א שנה הי' בקי בכל התורה, ש"ס בבלי וירושלמי וכו' וכשהי' בן י"ב שנה כבר הי' בקי בכל חדרי סתרי תורה, והוסיף ואמר ששני צדיקים היו בעולם שלא שכחו התורה ממעי אמם הרבי ר' ברוך והרה"ק מריזין זי"ע, מסופר שהרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטווקא זי"ע, כשעלה לא"י נתעכב בטערקי אצל הגאון הגדול רבי דוד בכר זצ"ל בעמח"ס לדוד אמת, ודברי ונתפלפלו ביניהם בדבר תורה, ונתפלא הגאון על גדלותו בתורה של הרה"ק משפיטווקא, ושאלו אם השאיר בחו"ל עוד אחר כמותו השיב לו במעזיבוש נמצא צדיק אחד ושמו רבי ר' ברוך נכד הבעש"ט, אשר יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני.

עבודה

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות ובתרגשות גדולה, פ"א באו אצל הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע חסידים של הרה"ק ר"ב, הסב הפנים מהם ושאלם מאין אתם בודאי מפולין ובאתם לראות מופתים, ענו לו אנו נוסעים רק ליראת שמים, שאלו אותם מאין אתם יודעים שהרב שלכם הוא יראת שמים, ענו לו הגיד שאחורי האזן שידוע שזה לא דופק רק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, והגיד הזה דופק אצל רבינו כל פעם שהוא מתפלל, אז החזיר אליהם את פניו, וביקש מהם לישב, ידוע ומפורסם אמירת "שיר השירים" שלו בערב שבת קודש אחר הטבילה, שהי' בוער באש ובהתלהבות גדולה עד שלא יכלו לעמוד שם מחמת גודל כח הקדושה שהי' שורה שם, וידוע מה שסיפר הרה"ק ר' צבי הירש מזידוטשוב זי"ע שפ"א החביא את עצמו בתוך החדר של הר"ב באותו שעה ביחד עם עוד חסיד אחד, והי' כאשר התחיל לומר שיר השירים בהתלהבות והשתוקקות אמר החסיד שאינו יכול להיות שם מרוב פחד, וכאשר הגיע להפסוק ודגלו עלי אהבה סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני, ברח החסיד מהחדר כי לא הי' יכול לשאת האש הגדולה והנורא, ורצ"ה התחזק ואמר יהי' עלי מה הנני מוסר נפשי לה' באהבה לשמוע דברי אלקים חיים, עד שאמר הר"ב הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' רשפיה רשפי אש שלהבה י–ה, אז מפני גודל ההתלהבות והשתוקקות כמעט נתבטל במציאות וכמעט יצאה נפשו, וסיים הרה"ק מזידיטשוב, אבל ב"ה עוד לי הקב"ה שהתחזקתי עד סוף שיר השירים, וכל פעם שאני נופל בעבודתי מזכיר אני את אותו הרגעים ובזה אני מתחזק, ידוע שפ"א הי' ר"ב אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, המגיד הי' ישן בחדרו, ור"ב הי' שם בהחדר החיצון והתחיל לומר שיר השירים, שלח המגיד לר"ב שיפסיק לומר שיר השירים שכל הפמליא של מעלה באים לראות איך שהוא אומר שיר השירים וזה מפריע לו לישון.

גבורה שבחסד

ידוע שר"ב הי' מסטרא דגבורה, ונהג עצמו בקפדנות דקדושה כל ימי חייו, ולפעמים התחיל לצעוק קולות על אדם ולפעמים גם חירף וגידף אותו, וידעו כבר שעל מי שהוא צועק או ששורה עליו דינים או פועל לו ישועה, פ"א בא לפניו איש עשיר אחד ור"ב התחיל לצעוק עליו ובזה אותו מאד וצוה שידחפו אותו החוצה, והי' שם הרה"ק רבי אברהם דוב מחמעלניק זצ"ל ואמר לר"ב מה נעשה עם הגמ' המלבין פני חבירו ברבים ופחד לסיים הסיום של המימרא, החזיר ר"ב אליו ואמר לו מה אומר הלמדן המלבין פני חבירו ברבים, מפני אינו מסיים אין לו חלק לעולם הבא, וסיים ר"ב ואמר ראיתי ששורה על האדם קטרוג גדול, הפקרתי את עולם הבא שלי כדי לעשות טובה לבר ישראל, כי בזה שבזיתי אותו בטלתי את הדינים ממנו, פ"א הי' אצלו אחיו הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" והרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, וכבדם ביין שרף ושתו לחיים ור"ב בירך הרבי ר' אשר ואמר לו

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יואל פישער הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו המהוללה תחי'

למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש

כמר ארי' לייבוש רייך הי"ו

בן מחותנו מוה"ר אהרן שלום יודא רייך הי"ו

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה וגדושה
מיתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר
בני ברק

שיבוא משיח, ור' אשר בירך את ר"ב נלך לקראת משיח, והתחיל ר"ב לכעוס על ר' אשר וצעק לו איך תעיז פניך לומר להיפך נגדי, חזור בך, ואחר כך צעק לו עוד פעם חזור בך, ישלוכו אבותיך מקברם, בעל הדגל לא הי' יכול להתאפק ושאל את אחיו מקודם הבנתי דבריך, אבל עתה אינני מבין, מה לך ולאבותיו הקדושים, שאל אותו ר"ב מה הבנת מקודם, ענה לו, אמרת מקודם שיבוא משיח, והכוונה היא בין זכו ובין לא זכו בכל אופן יבוא, והוא אמר לך, נלך לקראת משיח, הכוונה היא שאם נזכה לכך, אבל מה שאמרת בפעם השני' אינני יודע, ענה ר"ב אמת הראשון הבנת טוב, אבל מה שאמרתי אח"כ היא ענין אחר לגמרי, להרבי ר' אשר אין בנים וברכתי אותו שיושע בבן זכר, וכפי שידוע באים האבות לברית (זוה"ק ח"ג רכ.) וברכתי אותו שיבואו אבותיו הקדושים מקברם אליו לברית, וכן הי' ולרבי אשר נולד בן זכר ה"ה בעל ה"בית אהרן" זצ"ל.

אשכבתי' דרבי

ביום י"ח חשון שנת תקע"ב נסתלק ר"ב לגנזי מרומים, מסופר שבשעת הסתלקותו מצאו אצלו את ספר הזוה"ק פתוח באותו דף בו נאמר: (זוהר כרך א (בראשית) פרשת וישב דף קפד עמוד א) אית רוגזא ואית רוגזא, אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך, נטמן בחלקת זקינו הק' הבעשטה"ק, אשר כבר הי' טמון שם אחיו בעל ה"דגל מחנה אפרים", ולאחר זמן נטמן שם גם הרה"ק מאפטא שהי' דר בערוב ימיו במעזיבוש, ליקוטים מדברי תורתו נדפסו בספר "בוצינא דנהורא".

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחותנו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא הי' יכול לפרנס אותו כי פרנסתו הי' מצומצמת מאוד ובגלל זה הי' חי חיי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוט השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא, כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שהי' שם כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא הי' מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמע של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חריף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם הי' לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות ולהווכח מסמוך, אבל היות כי הי' מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שהי': דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החודש, והמגיד הי' דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוזדור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמיד אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסותו וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, ויהי ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרתי נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכם, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו

בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד ציוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעשטה"ק.

מרן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמתו ולמד אתו סודות שמות הק' ויחודים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבוז, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד דבקו בו התלמידים, והכתירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכך נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדדה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעזריטש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעזריטש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעזריטש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך הוה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רבכם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכוונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, ויהי לנס, ולעומת זאת המלשין והמוסר כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דבקה בו ובזרעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכיהן כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדין וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדין, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חבירם רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של המגיד (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא הי' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של ריסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה המגיד זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה"ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה". – ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של המגיד הק' למקרומים,

בס"ד

היכל התורה

היכל לב אהרן

בכתב"ה דקהל חואר משה ד'מאטמר

מאנטשעסטער יע"ו

ישמח מש"ה במתנת חלקו

בקול צהלה ורנה, שפתינו בהאי שעתא תרננה, ברכת מזל טוב בחדוה ובשירה, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר יפה ונאה, לכבוד ידידינו הנכבד הנודע לתהלה, המרבה פעלים לבניית ההיכל התורה בהדרה, ובדעת ובתבונה, בכל עת ועידן עומד לימינינו וידיו נבונה

הרבני הנגיד המרומם והנכבד בתוך עם
סגולה רודצ"ח איש המעש ועמוד התווך

מוה"ד

משה אליעזר לאנדא

הי"ו

מגדולי תומכי היכל לב אהרן המפואר
לכבודו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה הגדולה אשר במעונו

באירוסי בנו הרה"ח אשר לעמיל נ"י

עב"ג חכלה שתחי'

בת מוה"ר ארי' דוב פאוועל הי"ו

אבי' בעניד מאנסי

זכות התורה והידאה אשר יתרומם בו כדצון כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א יגן עליו לדוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, השי"ת יברכהו יגדלהו ואמצהו כל הימים לדוות רב נחת לראות הצלחה במעשה ידיו אושר במעל"ו העושר יסובבהו רוחה וברכה נחלתו יהיה

הנהלת היכל לב אהרן

מאנטשעסטער

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם הגאון הצדיק חו"פ
רבי יקותיאל זלמן יו"ט ליפא האלבערשטאם וצ"ל
אב"ד טשאקאוע בוויליאמסבורג יצ"ו
בנאות דשא בפאלם ספרינגס יע"א

יום ה' פרשת בשלח תשע"ח לפ"ק

השיחה נסתובבה על האפשרית בימינו אלה לקיים מצות ביתר הידור ודקדוק ע"י מערכת הטעכניק

אבד"ק טשאקאוע: וואם מ'קען נאר אלץ מאכן מיט די טעכניק, ס'איז אזוי פארגעשריטן היינט.

רבינו: [בצחות] אן ערליכן איד קען מען אויך מאכן...?

אבד"ק טשאקאוע: דאם קען מען הערשט מאכן....

רבינו: אבער דאם איז א געמאכטער ערליכער איד, נישט קיין אמת'ער ערליכער איד...

אבד"ק טשאקאוע: דאם איז זיכער אז די טעכניק האט אהער געשטעלט אסאך הידורים.

רבינו: יא, וואם די טעכניק האט אהער געשטעלט אויף תפילין, עס איז קיינמאל נישט געווען אזעלכע מהודר'דיגע תפילין ווי היינט, עס איז קיינמאל נישט געווען, וויל מ'האט אהער געשטעלט אז מ'קען עס אויסציען, און ס'זאל זיין מעור אחד, און ס'זאל זיין פרודות, און ס'זאל זיין א ריבוע פונקט אויף די מילימעטער, מ'האט עס נישט געקענט אמאל מאכן.

אבד"ק טשאקאוע: אהן א שיעור זאכן אזוי, א חלק איז היינט אסאך שענער ווי אמאל.

רבינו: יא אמת, ס'איז נישט געווען אמאל אזעלכע גוטע חלפים, אזוי חד וחלק.

די מצות היינט איז אסאך שענער, מ'וויסט נישט ווי אזוי ס'איז געווען די מצות אמאל, דער טאטע ז"ל האט מיר פארציילט ווי אזוי ס'איז געווען די מצות אמאל, קיינער וועט עס היינט נישט גלייבן ווי אזוי ס'איז געווען, אין דער אלטער היים איז דאך נישט געווען ווי היינט, מ'האט נישט געהייצט מיט קין קוילן, נאר מיט האלץ, האט זיך דער אויוועז אויסגעקיהלט, דערפאר איז געווען א יחום עם זאל זיין 'תנור ראשון' ווייל דער ערשטער אויוועז איז נאך געווען גאר היים, עם האט נישט געהאלטן אזוי שטארק די היץ אויף שפעטער, ס'האט זיך אפגעקילט צוביסלך, און ס'איז נישט געווען אזוי היים ווי היינט, היינט אז מ'לייגט אריין האלץ מיט קוילן, די קוילן האלט די היץ אינעם אויוועז, ס'איז שווין דעמאלטם געווען קוילן, די באהן איז דאך געפארן אויף קוילן, אבער עם איז נישט בייגעפאלן אז מ'קען נוצן קוילן פאר דעם, במילא נאר מיט האלץ האט מען געהייצט.

מ'האט אריין געלייגט א מצה, איר ווייסט ווי אזוי מ'האט אריין געלייגט א מצה? היינט לייגט מען אריין מיט א שטעקן און מ'גיעט עס א דריי און עס גייט אראפ פונעם שטעקן אינעם אויוועז, דאם איז א היינטיגער פאטענט. דאם איז נישט געווען אזוי אין דער אלטער היים, מ'האט ארויף געלייגט א מצה אויף א שאוועל, מ'האט עס אריין געלייגט אין אויוועז און געגעבן א שלעפ ארוים דעם שאוועל, אזוי איז די מצה אראפ געפאלן אין אויוועז, אבער די שאוועל אז מ'האט עס אריין געלייגט אין ארוים געמומען איז עס געווארן היים, מ'האט עס געמוצט אינמאל נאכ'ן אנדערן אריין און ארוים, די שאוועל האט אנגעהויבן צו ברענען, האט דער שיבער געהאט אן אמפער מיט וואסער, און ער

האט עם איינגעטונקען אז ס׳זאל נישט ברענען, ס׳איז געווען אן האלצערנע שאוועל, און מיט דעם האלצערנעם שאוועל האט מען עם ארויס גענומען, דאם הייסט אז מיטן זעלבן שאוועל האט מען עם ארויס גענומען.

יעדע מצה האט מען אינציגווייז אריין געלייגט, מ׳איז געשטאנען אזוי איינער אונטערן צווייטן, יעדער האט זיך געווען־לגערט א מצה, און מ׳איז געשטאנען אזוי אין די רייע אז יענער זאל עם ארויף לייגן אויפן שאוועל און אריין לייגן.

א׳ הנוכחים: מ׳האט געקענט ווארטן דארט אפאר מינוט אזוי?

רבינו: אוודאי, מ׳איז געשטאנען אין די רייע און געווארט יעדער מיט זיין מצה, איינער נאכן צווייטן.

עס איז נישט געווען קיין רעדלער, מיט גאפלעך האט יעדער איינער אזוי געלעכערט זיין מצה. און ס׳האט געדויערט צייט, היינט מ׳פארט אריבער מיט א רעדלער איז אויפאיינמאל געררעדלט די גאנצע מצה.

א׳ הנוכחים: דער חידוש איז, אז היינט איז נישט אזוי וויט די טעכניק וואם שטעלט אהער די מצה, עס איז מער די אלע פאטענטן, ווייל ביי מצות איז נישט שייך קיין טעכניק.

אבד״ק טשאקאווע: אמת, אבער די טעכניק האט צוגעברענגט אז מ׳זאל קענען מאכן די אלע פאטענטן.

א׳ הנוכחים: מיטן היינטיגן סיסטעם די אלע פאטענטן, קען איין מענטש ווען־לגערן כאטשיק דריי פיר מצות אין אכצן מינוט, און דעמאלטם האט ער קוים איין מצה געקענט ענדיגן אין אכצן מינוט.

רבינו: אמאל האט מען יעדע מצה געמאכט עקסטער, יעדער האט זיך געמאכט זיין מצה און איז געגאנגען דערמיט צום שיבער.

אבד״ק טשאקאווע: און די רא״ש מצות?

רבינו: דעם ׳מיד מחמיץ׳ (כ״ה לשון הרא״ש)...[1]

איז אויך אזוי געווען, מ׳האט געמאכט איין מיירע, און ווען מ׳האט עס געענדיגט האט מען זיך אפגעווואשן די הענט און געמאכט א צווייטע מיירע, ס׳איז נישט געווען אפילו ענדליך צו די היינטיגע רא״ש מצות.

אבד״ק טשאקאווע: דער רבי ווייסט, ס׳איז דא היינט איך וואם ווילן נישט קיין ׳תנור ראשון׳, ווייל זיי טענה׳ן אז דער תנור ראשון איז היינט אזוי היים פון די קוילן, אז וואם געשעהט, ס׳וועט שנעל אפגעבאקן, מ׳דארף עם ארויס נעמען שנעל כדי ס׳זאל נישט ווערן פאברענט, און ס׳וועט נישט אויסגעבאקן אינגאנצן. במילא איז דא וואם זיי ווילן דוקא נישט תנור ראשון, ווייל די גראד היץ איז דעמאלטם מורא׳דיג שטארק אז ס׳וועט נישט געהעריג אויסגעבאקן.

רבינו: די טענה איז אז ס׳איז דומה צו א תנור של ברזל.[2] דער חיי אדם דערמאנט דעם יחום פון תנור ראשון (עיי״ש בחלק שני בכלל קכ״ח סעיף כ״ז).[3] און מ׳האט אמאל געזוכט תנור

---

1 חובת הזריזות באפיית המצות מבואר בשו״ע (סי׳ תנ״ש ס״ב), ומקורו בשו״ת הרא״ש שלא יניחו העיסה בלא עסק אפילו רגע אחד, דאל״כ מיד מחמיץ.

ויש כאן ברא״ש ב׳ חומרות עצומות, א׳ שא״צ שיעור מיל אלא ׳מיד מחמיץ׳, ב׳ שאין זה ספק חימוץ או חשש וכו׳ אלא ׳מחמיץ׳ משמע בודאות חמץ גמור.

ומבואר בשו״ת הרמ״א לרבי משה זכות (סי׳ נ״ב) וז״ל: הרקיקין הללו נעשו בזריזות ומהירות, ולא נשתהו בין לישה עריכה ואפיה אפילו כדי שמיניית מיל, וכן הלכתי בחברת החכם רבי יעקב בן עטר ועם בני ישיבתינו, וראינו שלקחו ב׳ ליטרין קמח ומיד כהרף עין לשו אותה, וחמשה בני אדם עשו תיכף ומיד עשרה רקיקין, וברגע כמימרא נאפו, ולא נתעכב בין לישה ועריכה ואפייה אפי׳ כדי הילוך שמיניית מיל, עכ״ל.

2 היינו שהמערערים על תנור ראשון הביאו ראי׳ לסברא זו ממה דמבואר בקו׳ אמרי יהודה (סי׳ ה׳) שהאריך נגד איזהו מקומות שהמהיגו לאפות המצות בתנור ברזל וכו׳, ותוס״ד דטבע הברזל ששורף כמו רגע פנים החיצון ושוב אפילו נראה כאילו קרם פניו אין הוכחה עוד שמבפנים פעל החום לאפות די הצורך, דהרי נראה בחוש שתנור השורף פנים החיצון של המצה ועדיין לא פעל כל כך האפייה באמצעה, וחשש זה שייך בברזל שנתחמם שטבעו לשרוף דבר הנוגע בו, אבל תנור חרס שנתחמם אין טבעו לשרוף מבחוץ מהר, מש״ה כל שנקרם פניה מבחוץ הוא אות וסימן שגם על האמצעה כבר פעל החמימות ואפה דתו אינו מתחמץ.

וסיים שם אף דמתשובת רשד״ם (או״ח סי׳ כ״ו) ובדברי פרי חדש (סי׳ תס״ב ס״ק ב׳) משמע דשפיר מותר לאפות המצות גם בתנור ברזל אין ראי׳, די״ל דקאי תרוייהו באופן דיחיד אופה בצק אחד ומהפכו תמיד דייקא שלא ישרוף, ובודאי אפשריות יש לאפות גם על ברזל, רק עכ״פ אמת הדבר דקרימת ושריפת פני החיצון שמתהוה ע״י טבע חמימות הברזל אין ראי׳ שכבר נאפית גם באמצעה עכת״ד אמרי יהודה. ועפ״י דבריו יש לדון דגם בתנור חרס שנתחמם בגחלים ועצים במדת החום גבוה וחמימותו רב מאוד, יש ג״כ חשש זה דאין ראי׳ והוכחה ע״י קרימת פנים שגם תוכה ואמצעה כבר נאפה, אלא פנים החיצון נשרף מחום התנור, ותוכו ואמצעו עדיין לא נאפה, ויש חשש אם יוציאו המצה מן התנור במקודם ויתחמץ.

3 וכ״ה בקיצור שולחן ערוך (סי׳ ק״ס ס״א) כתב וז״ל: הירא דבר ה׳ יזהר שקודם אפיית המצות שלו יסיקו היטב מחדש את התנור וכו׳, כי מי יודע אם זה אשר אפה קודם לו, היה נזהר בכל ההזהירות עכ״ד.

ועיי׳ בס׳ נטעי גבריאל (לפסח פרק כ״ח) שכן היה נזהר בזה הגאון המהר״ם שיק זצ״ל והאדמו״ר הריי״צ מליבאוויטש ז״ל.

ראשון אלין א הידור, ביים פעטער ז"ל פלעגט מען אויך איבערהייצן דעם אויוועג פאר ער האט געבאקן זיינע מצות, ביים טאטן ז"ל אויך, מ'פלעגט פריש אהנפילן מיט האלץ אזוי אויסשפרייטן און לייגן קוילן, צוריק אהנגעהייצט, היינט טוהט מען דאס כסדר במשך דעם טאג.

אבד"ק טשאקאווע: יא, ס'איז אמאל געווען א הידור.

רבינו: דאס איז אבער געווען וויל מ'האט אמאל נישט געקענט מאכן אזא הייסן אויוועג, מ'האט נישט געהייצט אזוי, ס'איז נישט געווען מעגליך.[4]

אבער היינט איז יא דא, מ'מאכט נאר היים וועג מ'הייבט אהן, מיט קוילן און האלץ, און זיי האלטן אז עס ווערט אפגעטרוקנט נאר פון אינדרויסן, און נישט אדורך געבאקן.

אבד"ק טשאקאווע: ס'איז דא אסאך מאל בלאסע מצות.

רבינו: דאס איז א פארקערטע זאך, און בלאסע מצות מיינט נאכנישט אז ס'איז נישט אדורך געבאקן. אבער מ'רעדט פון מצות וואס זענען שוין יא גוט אפגעבאקן פון אינדרויסן, ס'האט א טינקעלע קאליר, אבער באמת אינעווייניג איז עס נישט אדורך געבאקן.

אבד"ק טשאקאווע: נאר אינמיטן איז די קאליר אנדערש. בפרט ביי דיקע מצות, עס איז שווער צו זאגן, אבער לכאורה אז ס'איז שוין קרמו פני' איז עס שוין נישט קיין חמין.

רבינו: אויב ס'איז נישט קיין חוטין נמשכין ממנו.[5]

אבד"ק טשאקאווע: יא, קיין חוטין נמשכין איז נישט, אבער מ'זעהט אז ס'איז אינעווייניג א אנדערע קאליר, די שאלה איז צי ס'איז גוט אדורך געבאקן.[6]

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, ער האט פארציילט אז אין סאטמאר האט דער פעטער ז"ל איינגעפירט א גרויסן הידור, א קונץ–שטיק, א חכמה וואס איז פריער בעפאר דעם נישט געווען. אזוי האט דאך דער אויוועג געהאט נאר אין אריינגאנג ווי מהאט אריינגעלייגט די מצות, איז ער געגאנגן און ער האט געמאכט פון די אנדערע זייט אויך א עפענונג, אזוי אז איינער לייגט אריין די מצה פון די זייט, און יענער האט ארוים גענומען פון די אנדערע זייט, אז ס'זאל נישט זיין אז דער זעלבער זאל עס דארפן ארוים נעמען.

אבד"ק טשאקאווע: האט זיך עס מסתמא נאך שנעלער אפגעקילט.

רבינו: לכאורה, אבער דאס האט ער געטוהן אז מ'זאל נישט אריינלייגן און ארויסנעמען דער זעלבער מענטש און מיטן זעלבן שאוועל.

עכ"פ דער טעכניק מיט די אלע פאטענטן האבן גענעבן א געלעגנהייט פאר אסאך הידורים במצות. לדוגמה, מ'האט פריער גערעדט פון די תפילין, די בתים זענען אויך היינט שענער פון אמאל, אמאל איז נישט געווען קיין עור שור, נאר בתים פון 'דקות', און מ'האט עס געמוזט קלעבן, היינט קען מען מאכן אהן קיין קלעבעכטין בכלל.[7]

---

4 עיי' בס' שבח פסח - באבוב (עמ' פ): שמענו מכ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל דמלפנים היה ענין מיוחד להדר לאפות המצות בתנור הראשון שהוסק בו ביום, מפני שהיו רגילים להסיק תנור הראשון בגחלים ע"פ כולו, ועי"ז הוכשר התנור מכל חשש חימוץ שהיה אפשר להזדמן בשעת אפיית המצות של יום אתמול, אמנם כל זה היה שייך באותן הימים שלא היו מסיקין את התנור היטב אלא פעם אחת בתחלת היום, ובמשך היום היו מוסיפים מזמן לזמן איזה גזרות עצים, מה שאין כן כהיום שמורבים להסיק התנור כמה פעמים ביום, 'איז א גאנצע טאג תנור ראשון', מפני שנשאר תמיד בחום גבוה.

ועיי' בס' משה רציא מהימנא מהרה"ק בעל העטרת יהושע ז"ל (עמ' רצ"ד) וז"ל: פעם בערב פסח שכחו להביא הקמח שטחן רבינו בעצמו אל בית האופה, ומחמת השעה המאוחרת הוכרחו להתחיל מיד באפיה, ואמר רבינו כי תנור ראשון חשוב לו יותר, והקמח שטחן בעצמו יתנו לאנשים אחרים, ויהי הדבר לפלא איך אחרי העבודה הקשה והיגיעה העצומה שהשקיע בטחינת החטים, כשנודע לו שלא יוכל לאפות מצותיו מאותו הקמח לא הראה שום תנועה וסימן של צער ורוגז, אלא לשאלת המשמש השיב בנועם וניחותא, כי הוא מעדיף מצות מתנור ראשון מבלי להעיר אפילו מדוע לא הזדרזו להביא את קמחו אל בית האופה, והוכר שוב עד להיכן מגעת מדת סבלנותו ואורך רוחו גם בימים שהטרדות עולות למעלה ראש.

5 הסימנים לאפיית המצה כתב השו"ע (תס"א ס"ק) שאם כשפורסין המצה אין חוטין נמשכין ממנה יוצאין בה, אולם כיום במצות שלנו שהם דקות גם קודם אפיה לא תמיד יש חוטין נמשכין. ובחזו"א (ק"כ סק"ז) כתב דהשיעור של חוטין נמשכין במצות שלנו הוא, אם ראויה להאחז ביד ואינה נכפלת בטילטולה וזה שייך לבדוק רק כשהמצה עדיין חמה.

6 עיי' במשנ"ב (סקט"ו) שכתב שיש עוד סימן שהוא קרימת פנים, ובסי' רנ"ד (סקכ"ו) כתב המשנ"ב שאם הפת דק סגי בקרימת פנים מצד אחד.

וכתב החזו"א (ק"כ סק"ז) ועיקר בחינת קרימת פנים קלה ואי"צ לזה בקיאות, והיא ניכרת לכל אם לא שהיא עדיין רכה ונכפלת בטלטולה, ואז קשה להכריע בקרימת פנים.

7 הנה מה שנהגו לדבק את הבתים מבואר בהסכמת מרן החתם סופר ז"ל לספר קסת הסופר משום שאם פרוד אפילו כמלוא מחט סידקית באויר

און די ריבוע הבתים וואם מ׳קען היינט מאכן, די טעכנאלאגיע שטעלט דאם צו אויף די מילימעטער, נאך וויניגער ווי א מילימעטער, א צענטל מילימעטער, אזעלכע שיינע בתים וואם ס׳איז דא היינט איז נאכנישט געווען, מ׳האט די כלים צו דעם. א מילימעטער איז שוין בדיעבד.[8] וואו האט מען דאם געקענט האבן אמאליגע צייטן. נישט נאר אז מ׳האט דאם נישט געקענט מאכן, נאר מ׳האט דאם נישט געקענט אפילו מעסטן. אויסער דעם האט מען דאך געהאט עלטערע תפילין, מ׳האט דאך נישט געהאט אויפיל גענלט, און תפילין איז געגאנגען בירושה, און זיי האבן זיך אויסגעבויגן במשך פון יארן.

א׳ הנוכחים: וואם האט דער טעכניק געטוהן מיט די אתרוגים און די לולבים, אז ס׳איז היינט אסאך בעסער ווי אמאל?

רבינו: דאם איז שוין נישט די טעכניק, דאם האט געמאכט די גרויסע שפע.

ביי די לולבים און אתרוגים איז נישטא קיין טעכניק, דאם וואקסט נאטורליך.

א׳ הנוכחים: אבער דאם אז מ׳זאל קענען מאכן די ׳דערי׳ לולבים.

רבינו: דאם איז ווייל ס׳וואקסט אזוי, מ׳ברענגט עם נאר אהער. ס׳איז דא גוטע לולבים אין די וועלט און מ׳ברענגט עם. אז מענטשן צאלן געלט און ס׳איז דא א פארלאנג לוינט זיך פאר די סוחרים דאם צו ברענגען. דאם האט נישט מיט קיין טעכניק.

א׳ הנוכחים: ס׳איז אייביג געווען די מהודר׳דינע לולבים?

רבינו: דאם איז נאטורליך, דאם טאר מען נישט טשעפען. אז מ׳איז מרכיב דעמאלטם טויג עם שוין נישט.

א׳ הנוכחים: נישט מרכיב זיין, אבער אפשר מיט קעמיקעל׳ס.

רבינו: ניין, דאם איז נישט מיט קיין קעמיקעל׳ס.

אבד״ק טשאקאווע: די אתרוגים זענען היינט ריינערע אתרוגים, דאם איז אמאל נישט געווען.

רבינו: אויך וועגן דעם, ווייל ס׳איז דא א גרויסע פארלאנג במילא ברענגט מען אריין א גרויסער קוואנטום, און אז ס׳איז דא אסאך אתרוגים לוינט זיך פאר׳ן אתרוג סוחר זיך צו אפצוגעבן מיט דעם, זיי באגלייטן דאם חדשים לאנג, אלעם ווייל ס׳לוינט זיך זיי.

אבד״ק טשאקאווע: די שלעכטע אתרוגים ברענגען זיי אפילו נישט אריין, זיי לאזן עם דארט איבער, עם לוינט זיי נישט, זיי ברענגן אריין גענוג שיינע לויטן פארלאנג וואם ס׳איז היינט דא.

באמצע השיול עברו פמוך לביתו נאוה קודש של רבינו שליט״א

ושאל אבד״ק טשאקאווע: דאם איז שוין דעם רבי׳נס הויז?

רבינו: ס׳איז נישט מיין הויז, איך וואוין נאר דא... אבער ס׳איז גוט, מ׳קען נאך אביסל שפאצירן....

דער בעל הבית פון דעם הויז הייסט ר׳ הערשל שפיטץ פון בארא פארק, זייער א וואויל׳ער איד,[9] און ער לאזט מיך דא אריין אויף אפאר וואכן, און די מעלה איז אז ס׳איז א אידישער בעל הבית, ס׳איז א כשר׳ע קאך, און ס׳איז דא אסאך ספרים, ס׳איז דא כשר׳ע געשיר, בקיצור א אויסגעהאלטענע אידישע שטוב.

אבד״ק טשאקאווע: ער וואוינט דא א גאנץ יאר?

רבינו: ער וואוינט אין בארא פארק אבער ער איז דא אסאך זמנים במשך דעם יאר.

אבד״ק טשאקאווע: איז ער א קלוגער איד אויך, אז ער האט שכל דאם אוועקצוגעבן פארן רבין...

רבינו: ער גיט דאם נאך נישט אוועק.... ער לאזט מיך אריין דא אביסל..., ער איז מקיים הכנסת אורחים....

אבד״ק טשאקאווע: און דא דאווענט אויך דער רבי שבת?

א׳ הנוכחים: שבת דאווענט דער רבי ביי ר׳ משה פאלקאוויטש אין הויז.[10]

---

8 בשו״ת שבט הלוי (ח״ג סי׳ ב) כתב וז״ל: ״ורגיל אני להקל בדיעבד עד רוחב מילימטר לכל היותר״, וכ״כ בחלקו י׳ (סי׳ קנ״ו אות ב׳).

לא מרובע, ולכן נהגו לדבקם. אמנם ראה בסידור מבעל שו״ע הרב שכתב ליקח סכין חד ולהפריד בין בית לבית מלמעלה עד למטה ממש כדברי השו״ע (סי׳ ל״ב סעי׳ ט׳). ועי׳ בביאוה״ל (שם) שמסכים לדעת החיי״א שאם ניכר ששייר מעט בחריצין בשל ראש אף שאין פרודות לגמרי די בזה וכשר. ובזמנינו אפשר לעשות הבתים שיהיו מחוברות יחד אפילו בלא דבק.

9 הרבני הגדיד הנכבד מוה״ר הערשל (בי״ר ישעי׳) שפיטץ הי״ו מנכבדי קהלתינו הק׳ בב״פ יצ״ו, ומחשובי התלמידים של הגאון הצדיק המפו׳ אבד״ק עדת יראים וויען ז״ל בעל עזר מיהודא. בעל אכסניא של כ״ק מרן רבינו שליט״א בעיר הנופש פאלם-ספרינגס רבות בשנים.

10 הרה״ח המפואר מוה״ר אברהם משה פאלקאוויטש הי״ו ממקורבי מח רבינו הברך משה ז״ל, וחבר הנהלת החברה קדישא דקהלתינו הק׳.

רבינו: ר׳ משה איז א טייערער איד, ער איז אונזער ראש הקהל דא..., און ער שטעלט אהער דעם גאנצן שבת דא, ער מיט זיין בני בית, דאם גאנצע הויז זיינע וועלט א ביהמ״ד, שוין אפאך יארן.

אבד״ק טשאקאוו: א ספר תורה האט ער מסתמא, מ׳ברענגט דא פון ביהמ״ד (בית חב״ד בפאלם ספרינגס)? ער האט אן אייגענע?

א׳ הנוכחים: מ׳ברענגט מיט פון קרית יואל א ספר תורה. יעדעם יאר וועז דער רבי קומט אהער.

אבד״ק טשאקאוו: הייסט עס אז די פאר וואבן וואם דער רבי איז דאהי דאווענט מען ביי אים בקביעות יעדע וואך, זאגט מען פרייטאג צו נאכטם געהעריג ברכת מעין שבע.[11]

רבינו: יא, דאם האט מיט א מנין קבוע. אין שולחן ערוך וועלט נישט דערמאנט אז דאם האט מיט א ספר תורה, נאר בפשטות א ספר תורה מאכט דעם מנין פאר א קבוע. אזוי איז משמע אויך אין שו״ע הרב (סי׳ רס״ח סט״ו).[12]

אבד״ק טשאקאוו: דאכט׳זיך אז דער משנה ברורה זאגט אויך עפעס אזוי, אז די ספר תורה מאכט עס פאר א קבועות.[13]

רבינו: כ׳האב גועזעהן אין מנחת יצחק (חלק י׳ סי׳ כ״א) האט ער א לאנגע תשובה איבער דעם.

אבד״ק טשאקאוו: יא, א שו״ת דבר משה (או״ח סי׳ כג) ברענגט ער. אבער באמת דער מגן אברהם (ס״ק יד) זאגט דארט אז די וואם זאגן יא אפילו ביי א מנין שאינו קבוע איז ׳אין למחות בידם׳.

רבינו: דער פרי מגדים (אשל אברהם סי״ד משבצות זהב ס״ח) ער וויל עס מאכן פאר עס א ספק ברכה לבטלה.

א׳ הנוכחים: מענטשן זענען היינט וויניג מדקדק וועז מ׳זאל נישט זאגן.

אבד״ק טשאקאוו: וויל דער ליקוטי מהרי״ח ברענגט אז מ׳זאגט יא אפילו ס׳איז נישט קיין מנין קבוע.

רבינו: יא, ער ברענגט א מעשה רב, ער זאגט וכן ראיתי הלכה למעשה ביים שינאווער רב, אזוי שרייבט ער דארט. באמת, על פי קבלה זאגט מען יא אלעמאל, וויל ס׳האט אן אנדערן טעם אויסער דעם טעם פון ׳המאחרים לבוא׳.

אבד״ק טשאקאוו: דער ליקוטי מהרי״ח (סדר תפילת ערבית דשבת) זאגט דאם אויך, אז ע״פ סוד זאגט מען יא מעין שבע אלעמאל.[14]

---

11 השולחן ערוך (סי׳ רס״ח ס״ו) כ׳ על פי מהר״י אבוהב (בשם ספר הנהגות הובא בבית יוסף): אין אומרין ברכה מעין שבע בבית החנים ואבלים, דליכא טעמא דמאחרין לבא שיהיו ניזוקין.

והפוסקים נחלקו האם בבית אבלים ובבית החנים ישנה סיבה נוספת אשר בגללה אין אומרים את ברכת מעין שבע במקום שאינו בית כנסת קבוע, או מקום שאין בו ספר תורה, ומצינו מחלוקת גדולה האם צריכים את שני התנאים הללו בכדי לומר ברכת מעין שבע.

ועיי׳ בשו״ת הריב״ש (סי׳ ט) שכתב כי עיקר תקנת ברכת מעין שבע נועדה לאומרה בבית הכנסת דווקא, וז״ל: אין אומרים אותה בבית החנים ובבית האבל, לפי שמתחלה לא נתקנה אלא בבית הכנסת שהיו הכל באין שם, ושהיתה בשדה במקום סכנת מזיקין. וכן כתב ברדב״ז שיש לומר ברכה זו דווקא בבית כנסת או בבית מדרש, ומשמע שאין הדין תלוי כלל בספר תורה.

12 וז״ל השו״ע הרב: אין אומרים ברכה מעין שבע אלא בבית הכנסת קבוע, דהיינו בכל מקום שמתפללין בו כגון אותן ובביתם כן בבית החנים ואבלים שעושים מנין בביתם אין לומר בעשרה בקביעות, אבל מקום שמתפללין בו בעשרה באקראי בעלמא שעושים לפרקים מנין שם אין לומר ברכת מעין שבע, דכיון שאין שם מנין קבוע לא שייך הטעם בשביל שיסיימו תפלתם המאחרים לבא, ואף על פי שעכשיו שבתי כנסיות שלנו בישוב לא שייך כלל טעם זה, אלא שתקנת חכמים לא בטלה אף על פי שבטל הטעם שבגללו תקנו, מכל מקום בכל מקום שאין שם מנין קבוע לא תקנו בו חכמים מעולם, ואם קובעים מקום להתפלל בו בעשרה אפילו זמן כגון בירידין שרגילים לקבוע מקום על כמה שבועות יש מי שהורה לאמרה שם שגם יש המאחרין לבא, ובמקום שנהגו לאמרה אף במנין שהוא באקראי בעלמא אין למחות בידם, עכ״ל.

ועיי׳ בשו״ת קנה בושם (ח״ב סי׳ מה) שהוא נשאל לגבי מקום שעושים כל ערב שבת מנין קבוע בביתו של חולה, האם לומר את ברכת מעין שבע, והשיב שאין לומר, דפעם א׳ בשבוע אינו נחשב כמנין קבוע לצורך אמירת ברכת מעין שבע.

13 האליה רבה (סי׳ י״ט) כותב בשם השיורי כנה״ג כי במקום שיש ספר תורה אף שמתפללים בו לעיתים אומרים את ברכת מעין שבע.

ודברי השיורי כנסת הגדולה הובאו בבאר היטב וזו לשונו: דבמקום שאין בית הכנסת קבוע בספר תורה אין לאמרו.

והברכי יוסף (סי׳ רסח ס״ד) הפנה לשו״ת דבר משה (אורח חיים סי׳ כג הובא גם בשו״ת מנחת יצחק חלק י׳ סי׳ כא) שם מפורש שאם יש ספר תורה בבית סגי להתפלל פעם אחת בשבוע בכדי שייקרא מנין קבוע ולומר את ברכת מעין שבע. ועיין בתשובת בית דוד (סי׳ תקלו) שכתב שכל שאין בית כנסת קבוע בספר תורה אין לומר הברכה.

ומדברי המשנ״ב (סי׳ רסח סכ״ד) משמע שאין אומרים את ברכת מגן אבות אם לא מתקיימים שני התנאים, התנאים בית כנסת קבוע, ושיש בו ספר תורה, ווו לשונו: פירוש כשמתפללין בביתם במנין, וכל שכן אותן שמתפללין לפרקים במנין בבית, אבל כשיש קביעות על איזה ימים ויש ספר תורה אצלם וכמו בירידים דומה לבית הכנסת קבוע ואומרים.

היינט איז שוין אזוי געווארן ס׳איז דא וואס זאגן עס ביי שמחות ווען ס׳מאכט זיך, מ׳עסט די סעודה אין א זאל, און מ׳דאוועט דארט פרייטאג צו נאכטס.

א׳ הנוכחים: דאס איז בעיקר זומער, מ׳דאוועט שוין מנחה און קבלת שבת אויך דארט אין זאל כדי נישט צו פארשלעפן די צייט.

אבד״ק טשאקאוע: יא, ווייל ס׳איז דאך שפעט דער זמן. עכ״פ קיין מנין קבוע איז עס נישט, אבער ס׳איז אזוי געווארן אז מ׳זאגט מעין שבע. איך וויים נישט צו ס׳איז ריכטיג.

רבינו: דער רש״ש האט אזוי איינגעפירט אין ירושלים אז מ׳זאל אייביג זאגן ווייל ע״פ קבלה זאגט מען,[15] דער מנחת יצחק ברענגט עם דארט אין זיין תשובה פונעם בן איש חי (פר׳ וירא).[16]

אבד״ק טשאקאוע: יא, ע״פ קבלה זאגט מען טאקע. און דער מגן אברהם זאגט דאך בכלל אז ׳ואין למחות בידם׳ (כנ״ל).

*

אבד״ק טשאקאוע: וועגן קבלת שבת איז דער רבי טאקע מקבל שבת דא לויט די שקיעה וואס מ׳זעהט דא ביים בארג?

רבינו: איך בין מיך פורש פון א מלאכה לויט יענע שקיעה, ס׳איז א שטיקל פראבלעם מיט די ברכה ביי לעכט צינדן, ס׳איז דאך נאך פארן פלג המנחה.

ס׳איז אזוי, ווען כ׳בין אנגעקומען אהער, האב איך געטראכט וואס מדארף טוהן וועגן שבת?, ס׳איז דאך א אינטערסאנטע שטאט, דא אויף מערב זייט זענען די אלע הויכע בערג, און ווי נענטער צום בארג ווערט אלס שנעלער און פריער די שקיעה, א שעה פאר די שקיעה לויטן זייגער, גייט שוין די זון אונטער און מ׳זעהט נישט די זון מער, ס׳איז נישט אינגאנצן טינקל אבער די זון איז מער נישטא, איר האט שוין מסתמא געזעהן דאס נעכטן.

איז די ערשטע פאר טעג וואס איך קום דא, אזוי אנהייב וואך, שטיי איך ביים פענסטער איך וויל זעהן ווען די זון גייט אריבער דעם בארג, עפי״ר איז דאס בערך פיר אזייגער, דאס איז מער ווי א שעה פאר די שקיעה לויטן זייגער. און לויט דעם בין איך מיך פורש פון א מלאכה ערב שבת.

הגם ס׳איז דא מקילים אין דעם וואס זאגן אז מ׳באטראכט עם אזוי ווי ס׳וואלט געווען פלאך,[17] אבער איך בין נישט געווען באקווען דערמיט, כהאב עם נישט געוואלט אהנעמען, למעשה זעהט מען דאך ממש ווי די זון גייט אונטער, די זון ווערט נעלם פונעם הימל, איז יעדן ערב שבת טוה איך נישט קיין מלאכה פון דעמאלטס אן.[18]

---

14 וז״ל: ועיי׳ עוד בשו״ע שאין אומרין ברכת מעין שבע אלא במנין קבוע, אבל לא במקום שאין מתפללין רק לפרקים כגון בבית חתנים ואבלים, ועיין בבאר היטב (שם ס״ק י״א) בשם כנסת הגדולה שם דבמקום שאין ספר תורה לא מקרי מנין קבוע. אך באליה רבה (שם ס״ק י״ט) מביא בשם הכנסת הגדולה דמסתפק בדבר ע״ש. ועיין בשלמי חגיגה דבירושלים נהגו שבמקומות שמתפללים בכל לילה לומר מעין שבע, אעפ״י שאין שם ספר תורה ע״ש.

ובלא״ה כתב המג״א (שם ס״ק י״ד) דבמקום שנהגו לאמרה אפילו שלא במנין קבוע אין למחות בידם, וכ״כ בספר מנורה הטהורה שכן הוא עפ״י סוד ע״ש. וכן ראיתי הלכה למעשה מכבוד אדומו״ר הגה״ק מו״ה יחזקאל שרגא משיניווא ז״ל, עכ״ל.

15 עיי׳ בכף החיים (סי׳ רס״ח ס״ק נ) וז״ל לשונו: לפי סודן של דברים אין למנוע מלאומרה בכל מקום שמתפללין... כנגד דברי האר״י ז״ל שנותן טעם בסוד לא חיישינן לספק ברכות...

אולם עיין בשו״ת קנה בושם (שם) בהערה שהעיר שיש לפסוק כך רק למי שתמיד הולכים בכל דרכיהם והתנהגותם אחר האר״י, אבל בסתם בני אדם דעלמא שאין להם עסק בנסתרות, אולי אינו מהראוי לעשות מעשה לכתחילה נגד דברי הפוסקים במקום שיש זה לדעתם חשש ברכה לבטלה.

16 כן מובא בס׳ מזבח אדמה וז״ל שם: פה עה״ק ירושלים ת״ו מקרב שנים נהגו ברוב מקומות שמתפללים כל לילה לומר בו ברכה מעין שבע, אפילו שאין שם ס״ת, באמרם כי ע״פ הסוד כן ראוי להיות, עיי״ש.

17 הנה עפ״י תורה חושבין היום והלילה על ידי הנץ ושקיעת החמה (וע״ב מינוט אחד השקיעה הוי צאה״כ), והמציאות הוא שבהרים הגבוהים נראה השמש יותר מהמישור, ודנין בזה אי חשבינן השקיעה והנץ מהמישור (שנחשב לפי גובה המים הנקרא ס׳-לעוו״ל), או מגובה ההרים ששם הנץ מוקדם בכמה מינוט, וכן השקיעה מאוחר קצת.

ובספר סדר זמנים (להגאון רי״א חבר ז״ל) כ׳ דבבבל שהוא בעמק מותרים לעשות מלאכה בער״ש אף לאחר שנכסה השמש מעיניהם, מאחר שבפועל לא נשקעה חמה מהמקום ההוא, אלא מחשבינן משעה שהחמה נראית באופק, וכן נמי מצדד בספר תולדות שמואל (ח״א פתי״כ הקדמה ו) שאם ההר שבמערב מסתיר שקיעה האמיתית אין מתחשבין עם ההר כלל אלא מחשבינן משעה שהחמה שוקעת תחת האופק, עיי״ש. ועיין בספר ישראל והזמנים (ח״ב פ״ז) מש״כ כל השיטות בזה.

ולאידך גיסא בספר מנחת כהן (מאמר שני פ״ה) ס״ל דמדינות היושבים במקום השפל שאין מחשבין השקיעה כמו שנראה לעין. וכן ס״ל המשנת חסידים בספרו אדרת אליהו שבת קי״ח.

18 עיי׳ בספר נברשת (ח״א עמ׳ נ״ח-ס׳) שכתב שדן בזה לפני הגה״ק רבי יהושע לייב דיסקין זצ״ל לגבי מקומות בירושלים אשר השקיעה נראית מוקדמת מפני ההרים המכסים, ואמר שלגבי ספיקות שבת יש להחמיר

דער פראבלעם איז נאר מיט ליכט בענטשן, ס׳איז דאך נאך פאר״ן פלג המנחה.[19] האב איך ביי מיר אזוי איינגעפירט, אז מ׳צינדט ליכט פריער און מ׳מאכט די ברכה שפעטער, אזוי ווי דער מגן אברהם (סי׳ רס״ג סק״א) ברענגט אראפ דעם מהר״ש,[20] איך האב געגומען דעם מהר״ש זיך צו פירן אזוי דא.

מ׳קען זיך ווען באמת פארלאזן זיך אויפן רבי עקיבא איגר וואם ער זאגט אז ווען ס׳איז ניכר אז דאם צינדן איז דוקא לכבוד שבת קען מען צינדן אפילו פאר״ן פלג אויך.[21]

אבער עכ״פ אזוי האב איך מיר איינגעפירט כ׳האב געמאכט אזא פשרה, מ׳צינדט פריער, במילא א מלאכה טוהט מען נישט, אבער א ברכה מאכט מען שפעטער.

ווען איך האב ווען א גוי וואלט געווען בעסער, דער מגן אברהם ברענגט די עצה אויך, דער גוי זאל צינדן (כ״כ המהר״ש הובא במג״א שם).

אבד״ק טשאקאוו״ע: רבי עקיבא איגר אין שו״ע פרעגט דאך אויף דעם, אז אונז זאג מיר דאך אין שליחות לעכו״ם,[22] במילא הייסט נישט אז ער האט געצינדן.

רבינו: יא יא, דאם איז טאקע א פראבלעם, דער גוי צינדט למעשה, ווייל ס׳איז דאך נישטא קיין שליחות, און איך מאך די ברכה?[23]

אבד״ק טשאקאוו״ע: דער רבי האט קיינמאל נישט געוואלט מברר זיין להלכה וואם מ׳דארף טוהן?

רבינו: ס׳איז אזוי, איך וואוין דאך נישט דא, כ׳קום דאך נאר אהער אויף עטליכע וואכן, בין איך מיר מחמיר און איך בין מיך פורש פון א מלאכה, קיין ניו יארק קען מען שוין נישט רופן במילא, ווייל דארט איז דאך שוין שבת (כי מדינת קאליפארניע מאחרת ממדינת ניו יארק בג׳ שעות), נו סך הכל מאכט מען אלעם גרייט אויף שבת א שעה פריער.

אבד״ק טשאקאוו״ע: כ׳האב געזעהן דער ראש בית דין רבי משה שטערנבוך האט עפעם א שמועם אין זיין ספר תשובות והנהגות איבער אזא שאלה, ס׳איז אויך נוגע כלפי ארץ ישראל אין עיר הקודש ירושלים, דארט איז אויך דא געגנטער וואו ס׳ווערט א פראבלעם.

רבינו: יא כ׳האב עם געזעהן, ס׳איז אינעם פונפטן חלק (שו״ת תשובות והנהגות ח״ה סי׳ לו). ירושלים איז דאך הרים סביב לה (תהלים קכה, ב).

דארט איז עם טאקע נוגע אויף א גאנץ יאר.

כאן הגיעו לביתו נאוה קודש, וחטיבל נפתיים ונפרד רבינו ממנו

ואיחל רבינו: א גוטן טאג אייך, הצלחה רבה.

אבד״ק טשאקאוו״ע: אמן וכן למר, א גוטן טאג.

בדאורייתא, עיי״ש, וכ״כ בשו״ת קנה בושם (ח״ב סי׳ עה) כי עצם קביעת זמן השקיעה הוא תלוי באשלי רברבי אם מנכין את גובה ההרים מן השקיעה או לא, ויש להחמיר לגבי דאורייתא, ועיי״ש שהסכים עמו גאב״ד עיה״ק ירושלים ז״ל בעל מנחת יצחק בזה להחמיר בכל דבר שהוא מדאורייתא. ועי׳ בזה במועדים ומנים (ח״ב סי׳ קנד, וח״ח בהערות על ח״ב) מה שדן בזה שיש להחמיר לגבי שבת. וע״ע בשו״ת שבט הלוי (ח״ט סי׳ נ״ה) וז״ל, יסדתי בעניי דלענין שבת בודאי עלינו להחמיר כל ששקעה חמה במקום הזה שאסור לנהוג בו חול, ועיי״ש לגבי שאר דינים, ושם בה״ג (סי׳ כ״ו).

19 דבשו״ע (סי׳ רס״ג ס״ד) מבואר דאין להקדים הדלקת נר שבת קודם פלג המנחה, וכתבו הפוסקים דאף בדיעבד כשהדליק קודם פלגה״מ לא יצא, עי׳ דרך החיים, יעב״ץ, ובשע״ת (סי׳ רס״ג סק״ג), ובשו״ע הרב (סי׳ רס״א ס״ה), ובמשנה ברורה (רס״ג סק״ה), ועיי״ש (סקכ״א) דאף בחי׳ רעק״א שכתב (בסי׳ רס״ג שם) דאפשר להדליק בעוד היום גדול, לא נתכוון שאפשר להדליק קודם הפלג, עיי״ש.

20 דהנה במג״א (שם) הביא מש״כ המהר״ש בשם מהר״מ דכשיש חופה בערב שבת ומאחרים בה עד אחר שקיעת החמה, והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה, אז תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה, ואחר כך בחשיכה תפרוש ידיה על הנרות ותברך, ואם כי המג״א תמה שם על דבריו, מ״מ מסיק לבסוף דבדיעבד יש לסמוך אמהר״ש, עיי״ש.

21 כן למדו האחרונים בכונת דברי רעק״א שכתב דלפי דעתו יצא בדיעבד ידי חובתו אם הדליק בעוד היום גדול כשניכר שזה לכבוד שבת, עי׳ בנוגע ישראל, ובשו״ת ארץ צבי (סי׳ קיג), וכן דעת הפרי חדש (בקונטרס דמ שמשא).

22 ז״ל הגרעק״א (בהגהות לשו״ע) על ד׳ המג״א שם: ״קשה הא אין שליחות לעובד כוכבים, ואם כן היא אינה מדלקת ואיך תברך, (הג״ה עיין בט״ז ביו״ד סימן ק״כ ס״ק י״ז), עכ״ל.

23 ויש לציין שכד׳ המג״א כ׳ הרה״ק בעל השו״ע הרב ז״ל במכתב (הודפס בסימן רס״א סעיף ו׳) וז״ל: ע״ד הדלקת הנרות שכתב שאם נאנסה ונתאחרה תצוה לעכו״ם שידליק והיא תברך״. והקשו עליו ממ״ש הטו״ז (ביו״ד סי׳ ק״כ ס״ק י״ז) דכשהעכו״ם מטביל אף שטבילתו כשרה, מ״מ אינו יכול הישראל לברך ע״ז, ובזהב מזוקק שם הביא ראיה לזה מגמ׳ דמנחות דף מ״ב עיי״ש.

והקושיא על השו״ע הרב היא גדולה מאוד כי הוא בעצמו ס״ל כהטו״ז בכמ״ש בהל׳ פסח (סי׳ תמ״ז ס״ו) עי״ש. והקושיא מהדלקת הנרות בבר הקשה כן השו״ע הרב בעצמו בקונטרס אחרון (לסי׳ רס״ג ס״ק ג׳), ותירץ דשאני מילה וטבילת כלים שעשיית העכו״ם היא גמר מצותה, משא״כ הכא שהמצוה היא ההנאה לאורה, והרי הישראל נהנה בעצמו ויוכל לברך עי״ש. וכוונתו שהברכה היא לא על עצם מעשה ההדלקה, וגם לא על ההתעסקות והשתדלות להדליק אלא על ההנאה שנהנה הישראל בעצמו.

בְּךָ בָּטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ, אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ

ד-ר-א-מ-א-ט-י-ש-ע

מאפילה לאורה

טעלע קאנפרענץ

נאך 9 פיינפולע יאהרן
פון ליידן און שווייגן
איז געקומען די צייט צו
אינפארמירן דעם ציבור.

דער עבר:
וויאזוי מיר האבן
עקזיסטירט זינט די
אלפאוועס דורכאויס
די געשיכטן ביז צום
חיינטיגן טאג?

דער הווה:
די לעגאלע טאג-
טעגליכע שוואפלעך.
ביז צו די ענד-גילטיגע
ישועה קרובה בעז"ה.

דער עתיד:
קריטיש ווי כטיגע
פונקטן פאר יעדן
יחיד צו לעבן ליין
פון גיפארפולע
קאנסעקווענצן!

Andrew D. Goldstein
Esq. Partner, Cooley Law Firm

Jeffrey Rabinovich
הרב יוסף אשר ראבינאוויטש הי"ו
Esq. Partner, Bar Law Group

Shimon Sternhell
הרב שמעון שטערנהעלל הי"ו
Esq.

Mitchell Silk
הרב משה סילק הי"ו
Former Assistant Secretary
at U.S. Department of the Treasury

Gary Apfel
הרב חיים יוסף אפעל הי"ו
Senior Counsel, Troutman Pepper
Noted Asian for Aleph Institute

סיום ודבר המוסדות
הרה"ח מו"ה **יחזקאל דוד בערקאוויטש** הי"ו
חבר הנהלת המוסדות

ניהול השיחה בטוב טעם ודעת
הרה"ח מו"ר **ברוך מרדכי גאלדבערגער** הי"ו
חבר הנהלת המוסדות

בצר הרחבת לי
הרה"ח מו"ר **יואל וועלץ** הי"ו
אדמיניסטראטאר

מוצש"ק וישלח 718-305-5060

בשעה 9:00 שארף!

טוויזנטער
ליין"ס
אקטיוויידירט!

אלע עלטערן | אלע אנ"ש | אלע ידידי המוסדות

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לּוֹ, אַשְׁרֵי הָעָם
שֶׁה' אֱלֹקָיו.

רִבְבוֹת רְבָבָה יְרַנְּנוּ בְקוֹל

לגיון קודש

ממלכת סאטמאר

אלופי אלפי תלמידים וחסידים ההולכים באורו של רבינו הקדוש והטהור זי"ע

סעודת הודאה

להודות ולהלל להקב"ה על הנסים והנפלאות בימים ההם בזמן הזה

ב"א בסלו

בעיר הקודש "זוילי־אמכוחת" עיר מולדתה של ממלכת סאטמאר בבל קצוי תבל

לשמוע ולהקשיב:

משא דבר ה' ביסודות הדת ומלחמת ה' הסלולה

שישמיע בחובת השעה שר צבא ה' אבינו רועינו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

חובת השעה התסיסה בשמירת גדרי הקדושה והחינוך בארץ ובגולה

WATERFRONT SQUARE

492 Kent Avenue, Brooklyn New York 11249